Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадуьйлу 1923 шера дехь ◆ ШРА, 12 октябрь, 1972 шу. ◆ № 123 (5228). Мах 2 кап.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН — ЗАКОН

[illegible]

ШОАЙ ДЕ ДЕЗАР ХОВШ ХИЛА, ФЕРМАШКАРА КЪАХЬЕГАМХОЙ

Хьайбаш леладечу фермашна ийбетта баьчча балха итогаш яьй. Статуправлене кхечинчу сведениеш тIера хьаьгучох, задани дика кхочушъйина дуккхачу районашна. Ахьтта бешаш хиначу хкотташ хьалаша тIех шера дукхах хьалхахIиттийна болкалашехь а, Шелковской бахамашна лакьрхIечуй дукха дукхагIа маьсе тайпа хьайбан продукташ екхий пачхьалкхенга. Задания севгIа заготовительни пункташка дIакхоьчадаьх 761 тонн дулх, 285 тонн шура, 148 тонн тха, 541 эзар фуъ. Совхха цу хенна хиннасчуьна нийсдира 22 процент дукхагIа кийчдаьд дулх, хIаьта шура — 5 процент.

Цу толамаша тешаш дашна вай республикерчу фермашн тоговни хилара? ХIана а пайда задана йола песлоньяш а еррагача районашка, — амар хIама дах тIа-гIоттта уьш оврцагIйолакага мара.

Шоай социалистически декларш кхочушдарш дика къовсам лоаттабу локмахи районашкарчу хьайбаш леладераша. Масала, вейдахоша заданегIа 522 тонн дохка дезачу метте пачхьалкхенга дехкад 737 тонн дулх. ДIадахачa шераца нийсдича дукхагIа кийчдаьд дулх — 24, фуаш — 27, тха — 12 процент.

Заданел тоъал дукхагIа продукци елла Нажай-Юьртан Советски районаша.

Хьалхалаттача бахамашна бIубепи йоах:

— Укх шерарча чоалдаенча хьалхашка а йиза кхочашIьмоагIе пачхьалкхен заданеш.

[illegible]

Шелковской бахамашна [illegible] — грозненцийн сунженцийн ДIайадугIвеегда-их оапз. хьайбаш лелахь бовхагIйола вайоаш тIехьа тIехдаш ма лелий. Грозненцаша тIадисе пачхьалкхенна дехкар 3646 тонн шурий я, сунженцаша тIадисар — 3046 тонн!

ШIаьхха я цигах вай: Хьайбаш леладеваьнна тIаьтта хилашш, бакъдар лаьча, кIезига яц. ХIаьта а дукхачa бахамашна цу хьалашка а Iалам ма даьхий деттача доахана продуктивность лоачхалга.

МоллагIа район хьайбачa а баьлаеогдола ла ий. Масала, Сунженска район. Дика болх бьеб укхаза «Ассиновский» совхоз. Район бIарча хьайначa хIана Iаттагара 1971 шераьчул 309 килограмм кIезигагIа яьххай шура, хIаьта ассиновцашна 377 килограмм дукхагIа яьххай. Юкъера хьайхIача хIара Iаттагара яьхха шура 2579 килограмм я совхозе!

Е хьаьщаргаь вай лакха ингьа хьовкаь Ачхой-Мартана район. Дукха ца йовцаш а тIехьа лттера тIехьаьнсарах дийнача «Овощевод» яхача совхоза вIаштIеь йа дьыкадий деттача доахана продуктивность дика лакгье. Сентябрь бетта 1971 шера цу бетта хьехачул мгьат ахамим дукхагIа яьхлай шура цу бахаме.

Хьажалаш хIана Наьсаре районаьта «Экажевский», «Назрановский» совхозаш деттача доахана продуктивность лоткьай. хIаьта доаллача уIала «Октябра 40 шу» [illegible] совхоза дIорка лоххьай.

Шераш яха Iохи а хьоккана оттаде мегаргдолча кхача бозхаций а, «Наурский» совхоза совхха сентябрь бетта хIара Iаттагара 177 килограмм шура яьххан, укх гуракьа цу бетта — 268. «Комсомольский» совхоза юкъера лакхIача хIара Iаттагара йоахха шура 2380 килограммага дIакхочаьй.

ДагалоххаргIа лаьча, уи йакхе а бахам («Ассинский», «Овощевод» яха совхозаш а мо мара) — дакъахIа хьайбаш леладеш бан. ЛакххIа хьайбаш леладеча бахамий — Грозненски шурий совхоза, № 1 йолча шурий совхоза, № 2 йолча баьцадаарий-шурий совхоза хьайбаш леладераьнта ма хьа да яц. Цареx эттар тIехьарчо хIара Iаттагара йоахха шура юкъера лакрхIача совхха сентябрь бетта Iхиначa 212 килограммагара укх шера 126 килограммага кхочавш кIезигьлайтай.

Халахета а, шетта бе-бе гуадр фуаш а, бе-бе йоах хьайбола хьайбай продукаш а.

Пайца декхарий кхочашдолаш дукьа лоаттабеча хьамсана хIана тIехкьара да дьатIаьттай. ХIаьта на ла еттеа сеготагIа ма а я, — ферман баьхьоа Iама кийчьана а долла хIана терпалдаьза а довгдан хоттана хьалвш дечо бесса дале а, лакьрхIача бахамера хьайбай продукци хьдалаза заготовительни пунктана дIачуталлаьда дулла.

ПЛАНАЙ СОВГIА ЯЬЕРАШ А ТIЕХЬА ЛАЬРХIАЧА ИИС БЕТТА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙЦАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

(проценташа лоарIаш)

Районаш	дулх	шура	фуаш	тха
Ачхой-Мартана	[illegible]	[illegible]	100,6	113
Ведано	141	—	135	123
Грозненски		95	100,6	[illegible]
Гуьмесски	87	93	127	110
МагIалбика	[illegible]	[illegible]	142	102
Надтеречни	94	98	115	103
Наьсарен	72	84	[illegible]	110
Наурски	107	104	114	95
Нажай-Юрта	106	—	102	121
Советски	112	—	112	140
Суьйженски	[illegible]	76	81	93
Урус-Мартана	[illegible]	97	[illegible]	[illegible]
Шаьла	[illegible]	[illegible]	100,9	104
Шелковской	[illegible]	105	[illegible]	[illegible]
Республикин хIаша	[illegible]	97	[illegible]	107

IИЛМАН-ПРАКТИЧЕСКИ КОНФЕРЕНЦИ

Самаръхийнахь КПСС Грозненски горкома «Производственни коллективаш социальни дегIаааларо планированин елга» яхача темах Iилмани-практически конференци хилар. Цига хьажа лелаш моттигаш Ленинграде Iилман болхлоша, кулгалоша.

Конференци хьаелла хьаьхка дар КПСС Грозненски горкома хьалхара секретаре Н. Я. Правельев.

[illegible]

С. АРСАМАКОВ.

[illegible]

Ж. ЗАНГИЕВА студ.

ДЕЗАЧА ЦIЕЙНА ХЕТАДУ

[illegible]

И. ЛЮТЕРОВ,
Гудермеса района юрта болхама управление корттера зоотехник.

БЕРКАТЕ КЪАХЬЕГ

[illegible]

Б. ХАМИДОВ.

ИРАНА ШАХИНШАХ МУХАММЕД РЕЗА ПЕХЛЕВИНИ ШАХИНЯ ФАРАХ ПЕХЛЕВИЙ МОСКВЕ БАХКАР

[illegible]

Моаршал хоттаеш хьаьший миллаш аьш Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин, Д. С. Полянский, нахьабаьхачa ахьбераша.

Хьаьший болха столицера [illegible]

(ТАСС).

СОВЕТСКО-ИРАНСКИ ПЕРЕГОВОРАШ ДIАЙОЛАЕННАЙ

10 октябре Кремле дIайолаелла Ирана шахиншахаца Мохаммед Реза Пехлевецара КПСС ЦК Генеральни секретаре Л. И. Брежнева, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорни, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина переговораш.

Доттагlала хьалашка переговораш йолча хана дIа-юха дагабьлар советски-ирански гIуланхий дешех а хIаьта [illegible]

[illegible]

(ТАСС).

Э. Бар Л. И. Брежнева тIаэцар

1972 шера 10 октябре ФРГ федеральни канцлера ведомстви статс-секретаре Э. Бар тIаэцар КПСС ЦК Генеральни секретаре Л. И. Брежнева.

Беседа йолча хана хийцаш 1970 шера 12 августера Московски договор кхочашдар а дец СССР-ий ФРГ-ений юкъера гIуланхаш дIадо дегIадоаладаза дешаш.

Л. И. Брежнева Э. Бара дIаяь дагабьлар [illegible]

[illegible]

(ТАСС).

ЗIАМИГАЧА ХАЛКЪА ВОККХА ПИСАТЕЛЬ

[illegible]

Керашев ЖАНЭ, писатель, (АПН).

ДIАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАРАЩЦА—КЪОВСАМ

ДЫНО ВАЙНАЬХА ИСТОРЕНА БАЬ IОАТКЪАМ

Дукхена шерашкахь шерашкахь дийцина бевдина дийцинчу адамаш. Классашца пхьеха хьахиний дегIаьлхи болабеннаб ду я.

Шолй моттигера дахьаш хилар вайнахьа доаккхьадал хиннаб. Цо кхайаьттай халкъ шо кхотадалара процесс, общества чуххара вIашдукъьалонаш кхы тIа а чIоьгIагIа, вайнахье ламаш декъадолйтаи хиррал. Цхьайолча общество а тайпай жакалаш, даьрдш шо-шоай хилрал, къахьстача хьал тIа хала гIайртаб, дукхагIча хала сольс шолпкахьа хилар дезаш хиннаб, хIаьта цу тIулакхаща дукхаь моаста-гIалдийхад цафна юкъе. Цхьа тайпаш юкъ-юкъе шолла вIашагIаттарлуш хиннах хьах тайпашка къоасам лоаттабо аьтту хилийтар дукха. Цу тайпаш, хьакиннай ГIалгIашкахье дийн йоккаш йола «бахь кхел» — кхелле бедагIа доархIош хиннах ТIаргачмара, Хамхера, Эгахкалара тайпаш вIашагIа а тоха хьаьх хилине цкъоегIа. Цу «цкъогIон социальни тIема - политически функцеш уттаеш, декхар дахь тIайожаеш, чIоагIъеш, езйй хьаьуттеш хиннай XIV бIаьшерене дешн моттигерча шоай дахьа, цIерйя мьаьча цу кхахь тайпай юкъонча цкъаи тIьаммала лемсеши ярви доархIош хиннача ТкъобIаь-Ерде ч.

ТкъобIаь-Ерде свяшенникъ (ЦIу наха) шоай бозалахь вIамалаш, шоай йоккхача дыш авторитетах пайда ийбаьб гIалгIай чIоагIагIа кхоатабараш барт вIашагIкхетайтараш, гIалгIашта чухожача къиачен аьз болмен моастагIашта дукхаьхьоттара. Цар айдахIар ф хашнад хьача, уж гIайртаб шоай доал хьалхала къахьсача гIалгIай халкъа гераз аккхашка тIалоаттаде. ТкъобIаь-Ерде яхача храма чу чувала йиш хиннаяц кхаь тайпаш цкъоагIон сай хоаллашегIа болча хиннай мера. ХIара шоашдалле гIулакх даь массаьа боал шоай вртIанера вертаь болгальеш хиннай цар. Ваьча храма дешне шоаш далле гIулакх даь бальча, йоахар дукха шоаш тIемаш чукхьалхоргбола лоьаладара юрташ болгаль хиннай. Свяшенникаша — (цIу наха) массаьа я яхар во, цу тIом тIа камаьхаа хрелладарах тешаш лун хиннаб.

Цу вепа къахьстте декхий дулаш дий хиннад фаьтний юрташта. Цулухьа къахьстта халача даьл тIа хиннаб фаьттий. Цхьа бахьаш доалаш дак, шоаш дала шоай махках а баьнна Закавказье бало дIахаьча вайнахах доагIе дала дакъа уж хилар. Царгара хала хьаь кхы тIа а веча дохлаш хиннад хьал долаш болча гIалгIаща (XIX бIаьшерене кхечадаь гIалгIай оалаш хиннадаь кхаь кхелах баьшарех мера) чIоьсий аьлаша хьоашал тессанча тIехьагIа. Кхаьхаьллех дакъа дукха тайпаш лоаллашхара IоЬара а дуьлаш, шаьрчча даха Iохуешара долча бахьанех цIаI хилар цу хьошалла. Цар цига шоай юрташ IойиIнад.

Шаьрача бола Iохайшача социальни дакъа сихха кхетадаь, кердача хьаьашка шоай тIулакхаш къайле лоаттадара ТкъобIаь-Ерда яха «еза» моттиг лайдаша ца хилерал соагIа, кхераме я хилар. Лоаллахарча халкъах баьшача лаь болча феодалаша шоай дезагIа дола декхар лаьрхIад кхьыгаш бокахьга. Цудухьа шаьрача бахьа гIалгIай XVIII бIаьшера юкъе а хьале бовдийнаб ислам тIаьца. Гуржий географ Вахуштий Багратионс XVIII бIаьшера кхьаьхачча тIехьагIа яздаьд «МухьаммадIа ди дилобча черкесашта тара ба ОагIуштIа бахк наьх яхаш.

Цхьабакъдаь, моттайтта вешш тIаьщеро гIалгIай вIахьарбоаллайтащар лоаллахара феодалаш хьалхагIа дена бусалба болаш хьабоагIараш феса шоашша дола ахарах. XVIII бIаьшера чекайоалаш агIагIащха дащ бес хан «уре» а хилна дIаьстта лаьрхIараш Нохчашкахьара даьша тоаьтте лаьттараш бае.

Кхаьсттаи Ерменна хааш а, хIаламхилара кхерам вайнахо тIабойта хиннача хана, долаш нохчашта, гIалгIашта, карабулакашта шоай доал тIаоттаде гIайртаб Нохчашкахьара да кхайкабераш. Руккьанем IахIадаш шоай бе доларам тIакхуаш хиннаб уж. Доал цар бе декхр бальи долаш Нохчашкахьанах, вежарашка долча гIалгIай халкъа оагIув хьал а дакаж дIаьтта саьча метте, кхерама агрессор хулаш йоагIар. Цу цкъан хаппа гIалгIайша тIагIоргташ бар гуржий, хIяpий, чаврсий, дагестански феодалаш, къахьстта а Нохчашкахьара да кхайкабераш пачхьа колониаторашп. Уж тIаллъербараш гIалгIай халкъа гадоах шоаш а кхаш, на дарра хьаьа, цIур кохре болгаш хиннаб. Нохчий моллашта къяздаи мига соагIатаа вайдаьд пачхаье сатрапашкара. Имаралаша пачхахьега кхалиа. агIалгIай нохчашка хайра лоаттабар чIоагIа пайдаив да, пагахьа сацна эшаш моттиг хуле, царна юкъе цу сахьата моастагIаш ахкоттадара. Массе сагIоралехьара тIаьеттача шу ххемано кхача вайнахан хьалхагIа пачхахьа Россегара гIо иа диикхача да боалача кхоачабаьб тIалгIай.

Иштта ба вайнаьха ии кхайкабердай керттера политически ханьа цуьах хьалха дараши. Дынон цуьнца керте лоаттараша вайнаьха халкъ доалдаьа, IотеIадаьа. Вайнаьха истори хьадалаьаделча дена шоашта дьттув ледилга, халкъ доахийга лишкеь керттера лайрхIае.

Къахьегача адамаша Кавказски тIом болча дала шрай дерргга икиеш дIатойнад колониальни доалех моэж мукъабхаоара гIулакха. Цхьабаьсна, цу халачеа турпалнек шерашка шоай бIеха гIулакхиш дIахо а леладаьд дайне керте лаьттераща.

Масала, 1841 шера доаллахарча Чертугайн Чертой – КIаждмм кхяча нохчий юрташкара моллаш пачхаье командовенеца барта а бахь, гIорбамача нохчий военачальникашта, вгара хьалха вIа хезача наIиба Джаватханн, дукхьала восстани хийчаш хиннаб. Кхерам тIатувеаш а соагIаташ телеш а буйт дхьоас кийчваье цар 10 эзар горга саг. Пачхахьа сатерхаша моллашта доа деннад атча я, руьсса я, кхы мел дар а шортта лургдолаш, цар оагIув хьаллоацартболаш ба шоаш хьана. Цхьабаьсьде, ду чкайкабераша къайлагIа вIашагIбелла хиннаб барт шай хаиаэтьа хьагучабаьнкхаб, хIаьта цига кулгаллеш хиннача Чуртугаярча СаIид-молла Нохчашкахьара вадда дIа а ваьча, пачхахьа командованин юкъе лечкъа айвал. Даьхе ехха молла Iалажо тIаьщеро дахье йоахка кийча бераш кхы я тIасоал дукха шоаш тIайша соагIаташе шоара дIеххайнелеш хиннад.

Шамала шмаматера демкий гIулакхаш аьа а айцо, хиннаи оттаьле хьалхагIа хиннача а къвзагIа халкъаш донха болабеннаб моллаш. НаIибой гIуллакхаш тIа бола моллаш лоацамча хана дьынаи а хиинна дIаьттаб моллаш общественни вахара массе агIуе шоай тIаьрожама вIаьлла даьйт. Нo дакаш долаш тIом бехабовнаб, лоаморанэ хьетадаьа, шоаш оаоIах бедала кхуреллазга цу делларагах. Шамига интерна цьабдаран шаш. Боахаш бIездара дукхьаш вая тIадарга дийзар гера. Масала, 1848 шера гохчааа вайнах шоай мехка иттелаа вешшаккоьла вайаб (шабалий хьаьб) Шуаиб - молла.

Кавказски тIом чакхбелеаиаб. Моллаш цу сахьате керда бала вайнаха каибопла хийбеннаб. Бусалба наь ду цкъатара болаш болча Турде баха дIагIоига моттееш пачхахьа сатрапаш ах агтоаш хьаллаьцад цар. ПачхахьIаьдалаша бола бехьаш, шоай мел долча хIамах баьнна, тIемо тIоерал доадаь бола лоаиарой цу провокацена а тIехьа баьннаб. Иттенп яараш нохчий, гIалгIай, карабулакаш биаб «хала пешаь вайта» хуккар - мадхиах волча лараа лаха.

Цхьабаккъда, лоамарой наха боаоам болаш чIоагIа довстаабаьхаб, моцал тIазттай, лазараш ххийттад, сарараш сайна гбайихаб ухъ, баьйнаб.

Россерча моллагIча районе юхадолийтадалар шоаш яхаш декар дьаьд цар. Нагахьа сайна эца бере, кераста ду а тIаээдот на бар шоаш яхаш дуе биаб. Цхьабакъда, доакъазала даь гIалат товхе йиш йолаш дисар. Кердача хьалхашка тербилар дукъа XIX бIаьшере юкъекхачул тIехьагIа дена йоккха йоана тоабилгаш вIашагIъехка болабеннаб Нохч-ГIалгIайчен шейханн моллаши. Уж (сурдий тоабаш) хIанз а я шоай бIеха гIулакхаш леладеш. Ше бIаь шу хьалхагIа леладьо ду дьина керта латтараша хIана лелидер е: нохчийн гIалгIайн къадетамхой боахилга, Iехабелга. Кхы я дукхагIа шоашта аьттув лехаши аь доадаьа хьейзаб пейхаши моллаши советски Iадлал бакъьа долаш къоасам лоаттабача дена. Цу революционни шерашкара цар зуламаш тайше болдаш дена дьагучалаьхад вайнаьха революционераша (А. Шерипова, ГI. Ахриева, А. Г. Гойгова, кхычар).

Таьаи Советий Мехка халкъий сийлахь - боккхача дезале бах вайнах мел шоа торкаш в царна ду кхайкабераша тIалоаттадача дьаах вIевбения мукъабоаларах коммунизм хьалъерий эттара хьалхарче мугIарашка дIаоттара.

С. УМАРОВ,
Нохч - ГIалгIай истере, мотта, литература Iилма - талламе института Iилман отвIама сектора заведующий, исторически Iилмай кандидат.

Тхьаь ийс шу хьалха 12 октябре Советски дьхта эха хьедьча польски гераманарча ийзена Ленино (Белоруссия) шоай жаллера тIом бир фашистски аллиатийнкий эскар доха а деш.

Польски гваардаарей эйяна, хIанзарча заманчу гераждна вайдаьа а ДIхлай, фи йоаду хайтьа социалистически карагIдьмнараш, хIаьта Варшавски договорашка доагIача интернационалий оборонаш доахка аскарий тIаьхатехний совзаде а да.

СУРТА ТIА: танкайста дукхьара подразделени тIема рубежа тIа.

ЦАФ—ТАСС сурт.

СОВЕТСКИ ИСКУССТВА ЦIЕЙ

Дувие хе йоккхаш Ландек-Здрув яхача нижнесилезски курортни городе советски зрелий дуьжка VIII фестиваль хилар. СССР хьаь 50 шу дизара хетаьь советски искусства цIей Польше хьадийллача эгара хьалхарча мероприятеех цаI хилар из. Шерея IIаьхийи яр фестиваля программе: цига лакъа ляьшаш варшавски Доккхача театра, Вроцлавски операн филармоней, Зелени Гурерча пачхаьхалккхен симфонически оркестра солисташ музыкантащи. Польша кхыча городашкарча — музыкальни культура центрашкарча артисташа. Концерташка лаьха яьшаш советски артисташа а. Шоай искусство фестивале толамиe хьадьехдар вежарашка долча советски Войск Польски эскарий вивалиша. Доккха цIей чекхдаьяше «Доттагlало концерт» хилар.

ХIамо эстафета дIалайдаш польски драматически театрашка. 24 творчески коллектива 1972 — 73 шерий репертуара юкъейихьай хIаьзарча советски драматургий зрелий классически пьесаш. Дикагlдола актерски режиссерски ницкаш советски пьесаш уттаеш да, бокашпа бола кулашникаша спектаклаш кийчъяра дIател шоай талант. Декабрь бутт болаlца йолча юкъа польски зрителашта шаргагyольи советски драматургий 30 премьера - пьеса. Уж хургьх М. Горький, К. Тренева, В. Вишнеиске, В. Маяковски, Л. Леонова, Б. Лавренева, К. Симонова, А. Арбузова, В. Розова, кхыча авторий произведенеш.

Цу пьесех дукха йолш традиционагIа Катовицашка хургIолча яхьюнни советски драматурги Iерархи польски фестивале хайтара.

СССР ах бIаь шу дузача юбилейна вайтал ба польски экранаш довзадош а. 25 шу дьаллагIа Польше эгара хьалхара советски фильмий фестиваль хьайиллар «Адмирала Нахимов» яхача фильмо. СССР 50 шу дузаш ПНР экранаш тIа дерза «ЦIе карарера» яха Д. Храбровицка фильм.

Сентябре Польше дукхьанха довзадь «Ватерлоо», «Доккха доаьача дукцара лаьрхIа сюжет» яха картинаш. Октябре Варшаве Люблинек гойтаргда «Освобождение» яхача кино эпопеяра, Веймена штурм яха дакъа довлаш дола Польски Войск дьахьсинила дола тIоххьара доакъон. 3 ноябре 12 ноябре кхачалца «Советски фильма декбде хургда республикe.

Вежарашка долча польски лаьтта тIа тIолла гIа боахаш дола советски искусства доккха цIей.

Варшава.

С. ШТУКАТУРОВ,
АПН соб. овр.

ПЯТИЛЕТКА УДАРНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЬЕЧА

АМУРСКИ ОБЛАСТЬ. «Зеягэсстрой» болхам сецденад. Тайгарча юкъа сурт тоха ма хьатIакхаачаш латт. Ше борд вIашай лоттаргбола дамба хьалъе йоллий. Техника, масттa беза мукъ кхуза самосвалаш долаpгIола дьахьеш кийедеш да. Масса доагIа Зея юхатохарга.

«Зейски воаналрашха» хьалъеча плотина лакхал 100 метр хургьe. Миллион тонн сонгIа бетон лаьхаргьа цига.

Зейски ГЭС (проектни мощность цаI ах миллион гергга киловатт) Ерригсоюзни ударни комсомольски гIишло я. Из хьалъеш дагаш урооттадаь къахьегаш вай мехка масса мехкагара специалисташ ба. Станца кьалхара агрегаташ боах бе йолайолийтаргьа укх петилеттах, КПСС XXIV съезда Директиваш тIа бехкеле малагIара.

ТАСС-а фотокорреспонденташ Ю. Муравьин Г. Хренови из йоккха гIишло йолча хиннаб Зеяна сурт тохале. Цар фотокамерий объективаша хьалаьцад хургIолча событена гIишлоешъерашa тIехьара кийчо еш йола ха.

СУРТА ТIА: Зейски ГЭС.

Ю. МУРАВЬИНЕИ,
Г. ХРЕНОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ЮКЪЕРА ОБРАЗОВАНИ ЯЛАРА

Укх шера КПСС ЦК, СССР Министрий Совето сецад бар профессионально - техически образовани система дIаyo бедача хана кхы а организаци тоае аьнна. Дола дергаш дьйна болгаьдах цу тIа сайрйнарча школашца вагирхоша юкъера образовани шаргIо дгIулакх вIашатIехьаллихар. ХIара практике мита чакхдолийтта из. Цу хьакъехьа хIамма тераа балха опыт Iеаьйй дукхача грозненски профессионально-технически училищашка.

ХIаьцарьа вай, масала, Грозненски № 10 йола профессионально-технически училища. Вагирхой юкъерча школа дешаре кхьечара Iалаьмте дика йерии лoaдьай уххала. Вагирхоша шоай лоIамах дешача профессина хьалха, группашта комплектованн еча хала сайрйнарча школа йооагI-йоагIа классаш вIашатIяхьахаь.

— ДIахлахча шера уж тайпа группаш классаш тхо долча масс седи ю, — дуьц училища директора кхетама балха волча заместителa Тутаев Александр Тутаевича, — хIаьта белгалде доагIа деша баьгIача вагирхоех дукхагIбарашка классашкара классашка а бувлаш сайрйнарча школе дика дешаш хиннилга. Тхоашта юхе йолча №№ 5, 6 сайрйнарча школай директорашца барт а баь хьалха хинна группаш - классаш йисарал соагIа кердавраш а вIашагIъехнай тхо долча. Укх шера баpxI шорая образовани бола меттайнах нерa кхо аа иббанна долалдина, уж тайпа группашка классашка юкъерча школа, вIашагIьен итгарбоем кхдокай гражнех дешарга. ТIаякха хиша чакхьякха бахьча. выпускникашта профессиональни аттестатаца кхьаша ypалоста зентт а оц.

Халла мыньяжка хетте училища мита вIашатIехьалхова дола керта кхьерча дешара хьалеш.

Дешара боамаш хьехархоша я лешка хургдар общеобразовательни дисциплинаш пхьа декана процесс я за училище ешаш хила. ПхьабагIьа из митта вIашатIехьалхьахх хIамахоачо терения ла, хIана аьлча хьехархой а, приешакем а, митта кхьыньоа дукха хIамаш а тоьаш дац. Цхьабакьда, учлищаш реконструкции кра оттальча перспективни планагIа кхаь-юхе шера вIашатIехьяламахвлда вагирхоша училище юкъера образовани лургIола гIулахк ахьа белгалдаьд.

Укх шерара дешара шу дIадолалуш училищe доаш бахьача вагирхой собранн хилар. Собране дакъа лоацаш бар сайрйнарча школий директораш, хьехархой. Цига дIахийбир сайрйнарча школе дешар бозаш бола вагирхой. ХIаьта хьехархоша вагирхошта хиlцар училища дешарца цхьала школера дешар митта вIашатIехьдаккха лезе, хиланеш юкьерча школе дахьар пачхахьалкхена а хIараела къахьстта а лоархIам бола гIулахк хилара, хIана аьл хIадлуаь хIавмда хьшшарца оалаш боххе техникаца, автоматикаца, черчениеца, схемашта гIулакх ду хIаьта хIаьта цар юкъера специальности а хилара дIаяx.

Училище массадола хоа парша йола вагирхой кудгала хиa, доттaм баь кхьчьки шавдена обществоведено кабинет. Укхана а электрофицированна схемаш, диаграммаш, партеи комсомолаи, вай мехкан республикаш истори дукха схемаш, СССР географи хрлкх картан, СССР истори программах дукха материалаш йола альбомаш, митта кхьыдараш. Дешархой доагIа митта я деоцентировано кхьешалаши.

Цу пособеша вагирхоша коа къостах ду училища программе вIаргта Iемарраш соагIа шоашa хинтерпни кийчбала я.

Вагирхойа шоаш кийчьюча дьгIача лабораторишка а хиннa дерига хьалах да школаш училищаш литтерь пика кийчо пресcполитехнологиях Iоймыче кабинете хиш, физика, математика сайна дола предметаш Iемадара ма эша пособеш, учебникаш, технически справочникаш, приборош я. Кабинета заведующий преподавателa Алексей Матвеевич Вородуза новкъостах да кийча хуа моллагIча дешархочаa. Из гIулакх мий лоIам болаш а хоаш а ду цо. Лакхара дешара заведения дьыкха йоккха бакка опыт йоаш ег ва из.

Дешархоша къоалья хилар са. Тхона кхьешта Iалаьхате пайдана — ентах, ешаш гIулакх дукха училищаш кулгалхоша дIадолала лама. ТIаьнка цу гIуллакха эша хьалле дIай шун хьататча, — сертторе хьах, дека безам хилар да, — аьлар укх шера училища вяьстаьйоакхьдаш волча Пудовкина Владимира. — Дика дешара юкъа хьалана да тхо долча. — Училища дешарашца а сайрйнарча школа кхьайта класс дьакхай цо ба. ХIаьта укх шера цхьй дIакагIа болча вешийна могадиар цо училища деша ваха а сайрйнарча № 5 йолча школе деша а, Лалаев Хьамзата а могадаь тIайнар сайрйнарчй школера дешар. — Тхо дукха да уццаза Советски районерa дахьа сантехника гораьл Iоямиеш, — йоах цо. — Тхоай хургIола професси а сецийнай ххоза, хIаьта сайрйнарча школе деша ваха кьана училища директора оача предложени а дег ределла хинна тIайнай охаь. Еррига слесарий группа укх шера вIалангIча класса дешаш я. Школе деша чIеаддеш чекхъьнна дия тхо.

№ 10 йолча профессионально-технически училища бакха опыт тIеорта Iемае ешш а моге еш а я. Халкъа бохами лакха квалифакаца йола кадраш кийчъяра лостам болаш из болаьдаь.

Б. АЛАЕВ.

БОККХА ПАЙДА БУ

Грозненски бурувтохара балхий управлене рационализатораша, новатораша хьакьо кхо ца доши творчески къахьег СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономе ах бIаь шу дузача юбилейшта сийленца макъабахара. Цу дакъе дика къахьегаш цу управленера 86 болхло, тайп - тайпара специалисташ. Ер шу доладелча дека цар кийчьйй 74 рационализаторски предложени. Кийчьяьча рационализаторски предложенешка хенкахьа хьажа я хьейа сиха уж производствана чучхьахь ухаза. ХIанзалехьа производствана юкъейихьай пачхьалкхена шера 89 эзар сом пайда беш йола 47 рационализаторски предложени.

Рационализаторски балха тIа хьехаре дакъа лоацачарех ва слесарь Кацура Алексей, электромонтер Музыка Юрий, инженераш Абасов Юрий, Гусейнов Аиуб, технологически отдела начальник Клиин Константин, кхьыбараш.

Рационализатора Гусейнов Аиубо кхайча рационализаторашца цхьана еьнача «скважина ствол тоаш да клейтара» йолча предложенеш шера беш бола пайда 20300 сом да.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

«СЕРДАЛО»

8-гIа агI. 12 октябрь, 1972 шу.

ЦУН ШЕРАШ ТАРАЗА ТIА ДАХКАЧА...

Халкъо хьахьаьле оалаш даI хIара саго ше йоахкача хена дуь кIаьна да даза. ЦаI дуь а цIа тьалле деза, цаI кхеда а бер хьалкедe даза, цаI агIа а га дIабогIа еза, цаI ледa а доттагIа лаха веза цо.

Из васнет кхоачашдаьд са доттагIчо поэта Мирсаид Миршакара. Цхьабакьда, цхьа цIеноа дац цо хьалдаьраш. Лукха а да. Белгала хи а да уж дукха, хIана аьлча юкхьандарча пятилеткай мидьардаьнача шерашка гIишлонхо хиннав из, хьажсара лаьтта эргадояхаш...

Миллиоаш вах хьалхебаь цо, хIана аьлча цун башха-дика стихаши поэмаш СССР-ен доалой дехьарча мехкийн дукхача халкъий меттала яьхай.

Поэта сома бIарчча беш хьалхелай цо, хIаьта из бахьан долаш цуна республика хамгьа поэта, СССР Пачхахьалкхен премеи Рудаке цIерагIча Таджикски ССР премен лаураата цIераш а еннай.

Iалаьмате дукха ба цун доттагIий: цо яхьаь хIамаш еараш — цун доттагIий! СССР-е ийс меттала цхьа миллиоаш ах миллионаш соагIа тоа арахийцад цун книжкаш. Республика пачхьалкхен Iаьдала лакхехьача органе депутатал дерзаь Миршакар. ХIанз а депутат Таджикски ССР Лакхехьарча Совета Председатели лала хержаь из.

Халкъа хьакхьаллера дуь васнет сийленца кхоачашдаьд са доттагIчо Мирсаид Миршакара.

Памирe, моргьн лакхагIча моношка, шоай аххача визо тIаьмаш тIа оттадаьча тIошта юкъе веаь из. Ухкхаза, чутекхача дай токкхамйн шавашкара, Iоаоллаьнча хиьий талгIешеа. дена тетаьта юкъе, Iомавенна из бух боадача аьлеша доаха са, памирски лоаний бовхьеx хьаьхалуча сельский сатем хаза.

Иштта хьахьаьна кIаьнках поэт. Цхьабакъда, из, хоаш ше а миневац из. Яьде чIоагIа безам бода цун дукха шерашдIадахечу тIехьагIа, револющ сийлахь боккхача поэтаьа Маяковский Владимирaца из вIашагIкхетта-чуа тIехьагIа. 1929 шера дар из.

ХIаьта цун хьалхагIа — да вазар. Интернат. 15 шу дахьача хана дIахо дешар дукха лоьмаш тIа гIолла тIех а вахана Душамбе — Таджикистана столице вода.

Кхыча кагийча казаца-памирцаша бIарчча бутт баьккхаб хургIолча поэта лоамаш тIайа Iохhааалаш. Хана кикь хиннеб из, цхьабакъда, лаьохIар чIоагIа бомп вIаболаш хиннад. ТIехьагIа из долад хIама мий лоаиеваьа дIадаьнерга цо.

Ши шу кхьы дальча Миршакар—комсомола райкома бюро председатель а Маяковски къамьаьа а деш Москве хинначаа эгеоа хьалхарча пионерий Ерригсоюзни слета доакъашхо а. Маяковский Владимира лоудагIаш ше вагIаш Миршакара дукхаьашка вIенхаштта уIле кьй, ма хоза да поэт хилар, дьада.

Нах хьегаш биографии болаш вола саг, Миршакар халкъо комсомольски аьле цIа йоккхаш долча таджикски писателий воадалех ва. Шийх лаьла дуьвеча ханн дагадарах йоах цо, тхьаь ит тамагIа шераш доладеллача шахьа цхьа кхайка Таджикистана КП ЦК а вега аьлар шийга:

«Бехктокхаме болх ба оаха хьона тIабулдар» Среди Азе эгара йоккхагIйола ирригацеши система юдаш леттачa Вахшстрое газета редактор хурга хьо».

«Ай кхона ма вай со!» — юхагIертар Миршакар.

«ХIама дергац, — аьлар цунга, — Республика а я вай кхона, ождараш а кхона я. Цхьана сададугIа цо».

Шай республикан пхьаьна фидукваш хьаенев из. Хьалхарча пятилеткай сийлахь-доккхийча гIишлон хилар цунна йола, цо йIалха вадара опыт ийна, тIорагIа йун лоэзи хьаькъалан сийдезь йола университет.

Цу тайпарча гIирсех цхьаннаха поэтакъе шу хьалхагIа дукхьашка вIашагIкхийтар тхо. Цу хана Душанберча боамби вIсабеча заводе грузчикалла балха вахар со, Миршакар цига профсоюза заводской комитета, председатель вар.

Цу хана стихаш вайора цо, поэтаьа юкъе кIаьнг-дукха воазаш вар, Айни Лахути кхераш саьна болча вIа хехча писателашна хьалашкаь тессадар. Цига ва лаьмгIар цун стихашка, хIаьта шул тIехьагIа мифра а хьына аьлар из, Iалаьмате чIоагIа дукхьеза сона поэм. Цо сога хьаттар: стихаш язъеш-м вац хьо? Язьеш ва со, аьлар аз. МоллагIа йийше а цаI ейна цийна хьача лeхар дир цо. Иштта тхоаьшна тессар оаха сайна.

Миршакар Москве хинна. Ше майда, Кремль, Ленина Мавзолей бIаргаьйна вар.

Цунга ладувгIаш вагIаш саьа тхаш доахар аз...

— Ленинах поэма язье дагa ва, — йоахар Миршакара, — цхьабакъда, хIана я ха хьакхьачаа цу гIулакха. ХIанзча тIехьагIа ягь а дукхда лета деза.

Из дешаш а хьо — вагIертта, цкьакхаь ха мукъа из йоаьккхаш, поэтически говзал Iомаеш. Цул тIехьагIа боккьаа башха поэмаш хийнр цо Ленинах: «Караулаг ухуш йоаца Пяндж», «ДоттагIа», «Ленин Памире».

Поэта творчески диапазон шера я. Дукха стихаш язьйй цо бераша. Миршакара дешаш тIара хаьлеш доаь республикe, Таджикски театрий сценаш тIа уттаеш цун пьесаш. Миршакара сценарегIа хьадаьд Рудаке цIерагIйола премия хьоакахь «Памира бераш» яха фильм. Цхьацxa сценарей язьа Миршакара гражданск тIемаха республикa Советски Iаьдал котдаларахи.

Хьега метаргвелаш доккха да цун хьекар!

Вай хIана а мича йийшай «Мекъа аре». «Лоаман йиIа безаьха Мирсаид Миршакара поэмашка кхийола цун произведенеш. Цар тIа, поэта ерригача творчества а саина дегIайоадаш мугIарера, массазарбараш сайна бола нах, керда общество хьал а ещ, къахьегача юкъагIа шоаш а духовнo дегIаухаш хиларах йола уйла. Каст-каста вIашагIкхет со а Миршакар я, цхьана хьоахалу оаха дIанха шераш.

— Фу хургдар-хьогI уж тараза тIа даххача, — аьлар цкъа поэта.

— Халкъа йолча пайдангa дIадахк шерол тераза цхьан ораххига чуи вокхан чу — зехьа дIадахийтараши. Фу хургдар аьлаш хет хьона?

Шерааш вехтеа, довзан а хинна дий хьа зехье дIадахийта ала безом хиннабар са. Цхьабакъда, ше шиттача вай керда стихаш еша в ходавеина, со хIама ма оалаш вецар.

Кхы а тIаа йир ва: тахьаш йовзаш хIама да — массадола хIама ва ха новайоагIа Миршакара. Из Таджикистана Коммунистически партеа Центральни Комитета член, Азен Африкан мехкий солидарноста болама воккха деятель из. Каст-каста къамеьлаш ду цо конференцешa съездан трибунашкара, хIаьта массаза а цун къамельашка ер лаьттан тIарча къахьегача саго, из вешере дуне еша йое сайна хургдолаш волча сага бераш гIонн.

— Халкъо хьахьаьле деттая, уж дуь васнет кха а даIакох сона, ТIаккха цIаьхха кагадох сона сай а аьттув баьнна хилар: Мирсаид Миршакар сайна вола башха-дика доттагIа ца вий со.

Бокки Рахим-заде,
таджикски поэт.
(АПН).

Мехка гӀолла

[illegible]

[illegible]

Экибастуз.
Казахски ССР.

(ТАСС [illegible]).

ЗАВОД — ГIИШЛОНХО

Продукце хьалхара парти арахийцай Житомире хьалхьеш латтача металлоконструкцийн заводо. Мехкан промышленносте керда хьалдеча гӀирсашта дӀахьийтай металлически фермаш, колоннаш, кранашта кӀел дехка тӀайбаш, кхыдола пIамагIдоахка доакхьош. Завод дӀахо а дегӀаухаш латт. ШолнагӀа аргӀа со шу чакхдоаллаш болх бе йолаллийта хьархӀад гӀишлонхоша. Проектни низага дӀакхачача предприятие хӀара шера мехка хьалдеча гӀирсашта тергьа 80 эзар тонн металлоконструкцеш.

Житомир.

(ТАСС [illegible]).

[illegible] ГАРГАКХАЬЧАЙ

Дуга чуийца доалаш латт Дагестане. Кхо дагьа хьокха дахьнад соахка цу хамналца хьокха хинначул дукхагIа. Социалистически декхараш втара хьалхагIа даранца кхаьчандаьд «Горьковский» совхозерча Социалистически Къахьегама Турпала В. ГусейновгӀа. [illegible] хоттамо хьалхалаттача коллективана [illegible] хьурагьам кхебара. 600 гектар болча моттигера хӀара гектара тӀара шовзтгьа центнер [illegible].

ДукхагIдолча боахамашка [illegible] латт [illegible] республике. [illegible] системагIа дол болх дуга кхаьдача еррийгача экспонкне. [illegible] боагIа [illegible] [illegible] хьадаьнача [illegible] дукхалонгӀ [illegible] хургба.

Дагестана боахамашкара [illegible] дIачуийдача [illegible] хӀанзалс а дIакхаьчаб [illegible] эзар тонн гаргга дуга. [illegible] 37 эзар тонн [illegible] чутесса лаьрхIа ба дуга кхо[illegible] — [illegible] шкьал акаран хIана хилар аьнна дукхагIа.

Махачкала.

(ТАСС [illegible]).

[illegible] АЬШНА ТОАТОЙ

[illegible] бола аьшка тоатол а хиина доладенна [illegible] шу хьалхагIа Курски магнитни аномало дукхьашхаре — Губкина цIерагIйола шахта болх бе йолалийтарца хьехиначa белгородски рудай хIаманга «тоатолг». Салхай областа горнорудни предприятешка домешцхаьнта 100 миллионагIа йола тонна дӀахьийтай. Йокха рубеж лаьрхIача хана кIира хьалхагIа лыкхай. ГӀуччахьарча способагIа руда доахаш йолча Лебединский, Къулба-Лебедински, Стойленски рудникашка заданел совгIа дахьенхад 250 эзар хIана дахьккадац аьшка руда.

Областа горнякаша хIана хIара дешнош бийсаннан Урала, Тула, Липецка металлургашта дIакхуьйнт 36 эзар тонн беда — пятилетка йолаешача юкхье кхухьийташ хинначул 4 эзар тонн дукхагIа. Деррига дукхагIа доахх руда къахьегама [illegible] латтьара чотах доаь.

Пятилетка чакхйоаккш укхаза доахкха руда шоана совгIа дукхагIа хургба.

Белгород.

(ТАСС [illegible]).

ЩЕКИНСКИ ХИМИКИЙ ТОЛАМАШ

СССР хьаьь 50 шу дизара сийна тIайийнача социалистически декхарий чотах хьовса совгIа хьаьча минеральни удобреней юкейса толамаш [illegible] кхаьчийтай Щекински химически комбинато. Ер шу хьаделлалеца дешн задани совгIа предприятие цохама хьаьь «Хьаьттош беркат соадоаха витаминий» укхаь шиъ эзар тонн а. Из толам — производстваьа дIахо интенсификаци ярах хьахиннар.

Ер шу чакхдалалехьа заданех совгIа кхы а бацIi эзар тонн минеральни удобрени хьое лаьрхIад Щекински химиканашa.

Щекино.
(Тульски область).

(ТАСС [illegible]).

СЕВООБОРОТЕХ ДИКАГIА ПАЙДА ЭЦА

ЛАЬТТАНЦА деча балхий культура лакхьара, юртбоахама культураш [illegible] хьувхьаьара, доакъара болча [illegible] чIогIгӀара боккха ваьрхIам болаш а IаьнIе могаш севооборотах. Уж [illegible] а порядок хургьи лаьттанца деча балхий. Юртбоахама культураш [illegible] [illegible] уж.

Август бетта техача гулдаьлар республика 104 боахаме 390,3 эзар гектара тIа севообороташ лелаелга. Деррига а аьлча лаьтта 96 процент [illegible].

[illegible] севооборотам. Цхьабакъда, кхелдолча боахамашка севооборотам лелаш IовхIэнш мара бац. Шерех а Наурера «Терский» совхоза, «Россия» колхоза, Урус-Мартанера «Сойтимский» [illegible] дIоагIа совхозаш, МагIалбикара «Кавказ» колхоза [illegible] а [illegible] аьлча республика [illegible] боахамаш да севооборотех [illegible] пайдаца я ца ховш уж шоаш болча ца лелаешн.

Колхозашкеи совхозашкеи юкъейоалаьча 380 севооборотах (цу дакъе 171 севооборот кхаьшка, 76 севооборот лаьрхIа бьцалларийн хиха мидахи лаьтта лорадараи, 142 севооборот доакъарашта йолаш). Цу еррига севооборотех Iааьйарча дийнахь боккьонца Iома а вь пайда ийбеш 152 севооборот мара ец (цу дакъе кхаьшка 76 севооборот, 21 севооборот лаьрхIа бьцалларийн лаьтта лорадарех, 55 севооборот доакъарашта йолаш).

Къаьстта а хувц-хувцаш, цхьан шера цхьа культура йийча тIедоагIача шера дикагIа хьувхьаргIола кхьйола культура, дIаюалга геттара во вIаштIехьдаьккха лел Шаьла, Сунженски, Ачхой-Мартана, Грозненски районий боахамашка. Цу районий боахамашка кхаьшка севооборотий доазув доккхаш да, кхашка ду балхаш дIахилдеш кхиькка дац, кхаш дута а ца дуташ участкаьшта дийнэ а дийкъе дIаюв юртбоахама культураш, севооборотам а йоацаш кьаьтарра культураш дIайт совхоза отделенешкеи колхоза бригадашкеи, проекта тIа отталь доазув леладац, из къоастадош догIа бIоагIий гец цхьаннахьа а, нокъаш тоаделга, кхай стахаш, гидротехнически сооружененц хьахьелга тесса дитад хиха мидахи лаьтта лорадара проекта тIа лаьрхIа белгалдаьха гӀулакхаш хайра деш дац. Масала, Грозненски района «Ермоловский» совхозе севообороташ лелаяра проектно-сметни документаци доадаь, кхашка ду балхаш дIахилдеш кхиькка дац, доазув доладаь [illegible] а хил дац, хувцхувцаш культураш юкъагIа геттара лелаяра лел 1968 шера хлатайн дахьккаьрйи культурий лакх севооборот юкъейоллаьийн цу боахамаш. Цхьабакъда, царех цхьаккха а тахаьлца Iомаянзен ца лелаеш а дига. «Горячеисточненский» «Загорский» совхозашка цхьайола севообороташ боккъонца Iома а ца лелаеш а, цхьабакъда, районна кхача боахамашка вIалла лелаеш а ца севообороташ.

Гудермесерча «Дружба» совхозе 1968 шера юкъейоалаьд итт севооборот. Царех хIанз 1130 гектара тIа лелаеш яр цхи севооборот мара яц. Хувц-хувцаш юртбоахама культураш дIаерна хIезига пайда лушл дола 441 гектар лаьтта тоадаь оахача лаьттах дIатоха дезаш дар цу юкъа. Цхьабакъда, тоадаь лаьтта 40 гектар мара яц. ПроектагIа 36 гектар хьуй оасаш дIадогIа дезача 16 гектар мара дегIадац. Севооборотий доазув дац кхашка, хувц-хувцаш культураш дIаюалга телхаду.

Шелковской района «Червленский» совхозе севообороташ юкъейоалаьхьар итт шу хьалхагIа. Цул тIехьагIа массехказа нова къостал даьд совхоза севообороташ боккъонца Iомаяра. Цхьабакъда, хIанз а тIехьа царга бьйинабац цига. Из гIулакх тоахкаш дIаладеш сага вац, севообороташ доалара плал телхаю. Доахан дижа дIалехке моттигаш тоаяра де белгалдаьха гIулакхаш ца деш дут, цхьаккха а порядок йоацаш хьайбаш доажалу цига. Цудухьа пайдана йоалача йоцIаш латт ноагIа йола моттигаш. Къаьстта а во вIаштIехьдаьккхад севооборотам лелаелга «Скотопром», «Садоводство» трестий, «Грозвинпром», «Консерваплодоовощ» объединеней боахамашка.

Севооборотам юкъейоалаяра дукха ахчан средстваш хьалец пачхахьалкхено. Укх тIехьарча 12 шера вай республика юрта боахама министерствана лаьттанца деча балхашта лаьрхIа 3,5 миллион сом хьажийцад. ХIаьта севообороташ лаьттакца деча балхий лоархIамегIа йола дакъа да.

Долча тайпара аьлча лаьтта тоадаро дIадех боахамашка доазонаш къоастадари пайда баргболча оагIорахьа лаьттанца балхаш дари. Укхаза теркалде деза экономически хьоттамех хьалаш, лаьтта хьаьна хилар, цу тIара мел продукци ярг. Цо торо хулийтаргья боахамашка лаьттан ресурсах бизза пайда эца. Лаьтта юрта боахама производства керттера рузкъа да. Лаьтта тоадар, лорадар хIара советски сага декхар да, къаьстта а юрта боахама специалистий.

Халахете а ца аьлча далац. Лаьттанца деча балхий культура лакхьара, лаьтта тоадара хайра деш хIама дац республика дукхача боахамашка. Севообороташ тесса лелаю цига. ХIана эттад ишгтта хьал? Малаь цунна бехке вар? Из лоархIаме лачкалаьхкаш гIулакх ишгтта эсала деладаь, цхьан кога тIа даьнка хIа ка долладелар колхозий, совхозий, юрта боахама управленей кулгаллой, специалистий бехк ба. Севооборотех боахамашка хIанз а бизза пайда ца ийбар кхетаде деза районий, юртий Советий исполкомаша цу гIулакха деттIа тIахьожаш ца лоаттабундаь, лаьттах дикагIа пайда ийбара доп ца хувцандаь, колхозийи совхозийи кулгалхошлареи специалисташкареи севообороташ Iома а аь юкъейоалаелга цIенхаштта хьа ца дехандаь. Цудухьа севообороташ Iомаяра гIулакхаш ка деш дут цар. Из лаьттан законодательство телхадар да. ТIакха цох цIенхаштта бехк бе боагIа. Цхьабакъда, из деш дац.

Укхаза ала деза, республика колхозашкеи совхозашкеи севооборотий проекташ уттаеча «Росгипрозем» института Нохч-ГIалгIай отделене хIезига новкъостал лу боахамашта севообороташ леладара. Боккъалдар аьлча из пайдане гIулакх кхоачашдеча цо деш дола новкъостал хувцдний таблица оттаярцех доаш дола хьалаш довзийтарцеи довл. ХIара шера цу балхий план уттаеча хайа боахамашта фу эш, хьалаш мишта хьежаш, цхьайча бакъанех вIалла новкъостал ца эша боахамаш юкъедохийт плана. Уж да оцIангара дез хувцамаш ца деш дита йиш йоацараш: кхай доазонаш юхаметтаоттадар, оросительни кхидоленп оста дахкарца севооборотий проекташ нерхахар, агрономически хьалеш тахкар, кхыдола гIулакхаш. МассагIа да уж.

СЕВООБОРОТАШ лелаелга юдатет колхозий, совхозий боахамаш [illegible], цар специализаци [illegible], [illegible] Цу гIулакххашa лаьтта тоахаду, ялаташ дIадийначa дукха оасар тIадул, хазар кхет юртбоахама культураштa. Ишттa уж а кхыдолча а бальанех кIезигIа хьувкъам чубаль кхай тIара, лоалу хьайбашкара хьайоашкха продукци, проектно-изыскательски балхаш деш Iалаьнато дукха зе хул пачхахьалкхенна. Буксонача лаьттанна деча балхий культура геттара лоха а вIалла ца хилара лаьтта толхаду, цул хьоанал эшалу.

Цхьа масал доаладе безам ба са. Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоз тIехьадусача боахамех яр, цул почвенно-климатически хьалаш дика дале а 1964 шера юрта боахама министерство землеустройства отдела специалисташa цу совхозен юрта боахама управленен специалисташка цхьана боккъонца уж чакхьаьхачул тIехьагIа из боахам дукха пайда а беш рентабельни хулийтаргбола гIулакхаш белгалдаьхадар. Цу кхьан хана совхоза хьалашка отраслегIа хьежжа лелае мегаргйола севообороташ юкъейоалаьяр. Цхьабакъда, совхоза хулгаллой бехкагIа севообороташ ца лелаеш йисар, лаьттах боагIача тайпара пайда ийбацар. Цудухьа шерра шера доакха зе деш хьора из совхоз. Хьал хувцаделар совхоза кулгалле керда специалисташ оттабьачул тIехьагIа. Цар совхоза пайда бергбола белгалдаьха гIулакхаш дир. Эггара хьалха севообороташ хьаййцар цар. Климатех укх шера ахка доаьа лаьтта доллаше а дика хьийкъар цига ялатан доакъарай дIайийна хина культураш. Доахала шура дукхагIа лу. Ишта дукха ха ялалехьа экономически кIаьхий хила езаш я из совхоз, рентабельностегIа бодача новкъа тоалаве гIа боах цо.

Республикай колхозий, совхозий кулгалхоша, специалисташа хьетадоре бакьахье дар цхьа хIама. Эггара лоархIамегIа йола мероприяти я севообороташ. Уж лелаеш ца хилча лаьттанца деча балхий культура лакхьарга, хьайбашкареи лаьттанкареи йоаза продукташ дукхагIа хилийтарга дег доахьаьга а яц.

Б. БОГАТЫРЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерства лаьттах пайда ийбара отдела керттера инженер.

ЛАТВИЙСКИ ССР. Лаьца технологи йолаш Рижски опытни завода укх шера производства лаьхх культура йола предприяти яха цIа сийнай СССР становаш очен инструментальни промышленноста Министерства. [illegible] Ишт [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Цу деррига а чIоагIа цхьалха, совергIата хетаьйт.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

СУРТА ТIА: профильни шлифовка я участок. Укхаза цIенон цхьаллаш а. Дукх [illegible] латт, сийрда а я.

Ж. ГРАВИЦА сурт.
ТАСС фотохроника.

ГУЙРИЙНАРЧА БАЛХАША СИХВУ

СВЕКЛАН ПЛАНТАЦЕШКА

Юрташкарча къахьегамхой бе беша бисар хIанига болх бац. Цудухьа хаьнкаьр кIестебоварa сухалбеш лела беза уж.

Республика боахамашка чуийна дахьцад [illegible], дуга, тIехьарча гектараш тIа чуацаш я ковртолаш.

Цхьабакъда, хIанз мара юкъехкхачадац шекара свекле чуацара, гуразь дув алаташ дIадера, зяба лаьтта ахара кхашкара балхаш 9 октябрь тIакхоачаш республике 3303 гектара тIара свекла хьа а ъахе чуийцай е ерригача свекла 38 процент хул из. Свекла чуацаьлга дикагIа вIаштIехьдаьккхад Ачхой-Мартана, Гудермеса, МагIалбика районий боахамашка. Ахадех соагIа свекла чуийцай цига.

Цхьабакъда, керттерча свекла кхоача Урус-Мартана, Шаьла районашка еррига свеклаш кхоалагIа дакъа мара чуийцац.

ГУРАХЬ ДУВ ЯЛАТ

ТIадоагIача шера хьувкъама лоай йоллаш ба республика механизатораш. Ялатан мошача доакъарах 209 эзар гектара тIа ялаташ дIаде деза цар, цох алата лаьрхIа 170 эзар гектара тIа дуар а долаш. ДикагIйоца агротехнически ха чакхйоллаш латт. Цхьабакъда, хIанз а 98 эзар гектара тIа мара гурахье дув ялаташ дIадийнадац е деррига а дIаде дезачох 58 процент хул из.

Хургболча хьувкъама хIанзе а дика йоакхо яь Наурски района ахархоша. Района боахамаша 11 эзар гектара тIа дIадийнад гурахьа дув ялаташ е деррига а дIаде дезачох 73 процент хул из. Гурахьа дув ха бола ялаташ дIадера илли Гудермеса района 67 проценте, Ножай-Юрта района 69 процентe, Шаьла района боахамаша 68 проценте кхоачашъяьй.

Цхьабакъда, деррига дIаде дезача ялатех кхоачаш ах а дIадийна бьььцабаь Назрана, Сунженски, Урус-Мартана районий боахамашка.

БIарча республика хьайцача соакхарчул воаIа лел укх шера гурахьа дув ялаташ дIадера кхашкара балхаш. Из деррига а дIадаьча кхаьйолча районий боахамашка агротехника толле е ца дIадув ялаташ.

Шера балхаш а деш дикагIйола агротехнически ха таллалеьа дIалийна дака деза ялаташ. Хьувкъам дикагIа хилара аьтув болашагIа да из.

ЗЯБЬ АХАР

Зяба 63,6 эзар гектар лаьтта аьхад республика колхозашкеи совхозашкеи. Укх шера зяба аха дезачох шийсса ах лаьтта да из.

Лаьтта оахара массиналарчул дикагIа вIаштIехьдаьккха лел Надтеречни, Советски, Сунженски районашка. Надтеречни района боахамий механизатораша бIаьсти юворйолча культураш 6 эзар гектар лаьтта аьха, цимцадаьккха тоадаь Iодалад е деррига а аха дезачох 74 процент хул из.

Цхьабакъда, оадам декха гектара во лел Грозненски, МагIалбика, Ножай-Юрта, Урус-Мартана, Шелковской районашка. ДIатохабеица ца болаш дикагIйола агротехнически ха тулийтаьаш латт цу районий боахамашкарча специалисташа.

Дy тIехье шолоцу йоагIа. Iа геогагIерташ хилара белгало я из. Цудухьа хIана хIама хьаде йиш йолаш деною ухача хана еррига тоболаш оарцагIъяьла, балха хайах, техникех, кхы мел долчох бизза пайда ийбеш къахьегаш сагIа Iистедаха деза деррига юртбоахама балхаш.

Хьанила къахьегама толамаш[illegible] ла деза ноябрьски цIей.

БЕРКАТЕ КУЛГАШ

Ер кхоьттамагIа шу да Евлоева Хьанифас «Экажевский» совхоза Iаьлий-Юртарча отделене шурий-товарин ферме доаркхала болх бу. Дукха ха дац из, цхьабакъда, шай дукха доакю, дукха дe хьийнар долча гIалгIай кхалсага кагIIдийнна дика гIулакхаш.

Эзь хеташ, сабара саг я Евлоева Хьанифа. Хала да цунгара дош дахкха. ВIалла тIера яц цо шийх дувца, дезац ше хестар. Хабарал дикагIа гIулакх [illegible] [illegible] [illegible] болх а беш лакха толамаш дахарна шийт сайдаьахка. Цудухьа шоатта да цо ш[illegible] [illegible] ферме [illegible] Нальгиев Ахьмада.

Шоай ферме миттех еррига совхозе а дикагIйола доаркх лоархIаш я Евлоева Хьанифа. Ер шу шии тайпара белгала да цунна. Укх шера СССР-а Нохч-ГIалгIайчен автономии хьаь 50 шу дуз. Цу шолда лазана цIейна шийт тайпара кьаьнача къахьегама совгIатам кийчдеш а Хьанифа.

30 етт лелабу Хьанифас. Шера хIара кхоачача Iаттагара 2900 килограмм шура йокха еза цун планагIа. Цхьабакъда, шийх бIубенна йолча цо 2300 килограмм шура дякха социалистически декхар тIаийцад. ХIаьта мишта кхоачашду цо шийн дош? Ийс бетта хIара кхоачача Iаттагара цо дахкай 2121 килограмм шура. ТIайийна хицна декхар кхоачашде хайра хIама дисадац цун. Долчча тайпара аьлча, декхарел совгIа дукха шура йакха цун кагагIдаргхилар шеко йоацаш да гIулакх.

Хьанифай къахьегам мишта овсаро хилара бахьан малагIа да? Цхьатаррча хьалашка болх беш хилча цул тIехьа хIана юс цар фермера доаркхаш? Къахьегама хьалаш цхьатаррех балха тIа доада толамаш тайп-тайпарех хIанад цар?

Хьанифайна шийн балх беза, доахкама Iунал де лов цун. Рационашеда дийнахь кхозза кхоаб, хаьнахьа детт доахан. Производствах шийн доалахьарча хIемах санна дот лазаш саг я Хьанифа. Вешта, хьайбаш чIогIа дезаш я аьлча шийсагIа хургда из. Беркате да цун кулгаш,—ахаш дуац Нальгиев Ахьмада.

Нагахь санна эггара дикагIа болх мелагIа ба аьнна шийта хьттача вIалла уйла ца еш хьайбаш лелалерий бер ба аргдар Хьанифас. Ферме ялехьа оалдоза тайп-тайпара балхаш даьд цо. Миччахьа ше болх беш яле а шийх тайша дита гIулакх цIена чакхдаьккха а гIийртай. Дукхача хана деза шийна дагалаьттар кхоачашдар дукхьа шурий-товарин ферме балха ера из.

— Сай болх безаш ца хилча, са цох лоархIеш ца хилча хьа ди дIбаккхарга[illegible] аз ферме, — боах Хьанифас. — Доахан дикагIа доландаь аз шура дукхагIа йоахкх ала тарлургдa. Са группарча доахана кIезига шура лора юкхьаьна. Дукха уйла йир аз, царна фу дича шура дукхагIа лургьер-хьегI, аьнна. Цхьабакъда, из цхьаннена а къайле йолаш хIама хиннадацар. Iатта шура меттаца я, оалаш да. Из фу кхалта да аьлча, кагалье санна лоттIа Iунал а деш рационагахьежжа цхьан хана доахан кхоабе, цхьан минута тIехьа ца доахаш детте шура дукхагIа лургьа цар. Цхьа а доаьаш дана цахадаш бе беза из болх. Доахан латта моттиг цIеная йIайхен хила еза. Нах санна боча да уж. Лоацца аьлча, саг шийн балха тIа кхоачашхуле толамаш доахаргда цо.

Хьанаре болх а беш лакха толамаш дахарах дукххаза а хестаяй, сийлен грамоташ тайннай Хьанифайна. Укх тIехьарча шерашка цун хьаьнилча къахьегама боаIаш мах а беш шиъ пачхьалкхен совгIат — Ленински Юбилейни «За доблестный труд» яхеа медалаш еннай цунна. Цул тIехьагIа шийгара дукхагIа дIахехаргдолга хош йолча Евлоевае цIаккха а хьинар лаьгI ца долийташ къахьег.

Евлоева Хьанифай балха опыт хьал а хьаца дIайоаржаерана е ба хар ферме. Уж а доаркхаш Оздоева Золюбахе Нальгиева Марема. Шера планагIа хIара кхоачача Iаттагара 1900 килограмм шура йякха езаш я Оздоева. Цхьабакъда Евлоева Хьанифайца кхье ямнача цо 2300 килограмм йякха социалистически декхар тIаийцар. ХIаьта цо из мишта кхоачашду укх масела хьахьдах. Ийс бетта хIара кхоачача Iаттагара цо дахкай 1840 килограмм шура. 60 килограмм мара ца эша плана кхоачашъяь яла йоал Золобаш. ХIаьта тешам ба укх юкейсача хана цо шийн декхар а тIехкоачашдергхилар.

Ишта дика толамаш доах Нальгиева Марема а. Цун группера доахан эсалагIа да. Цудухьа цун кIезигагIа еннай цунна. ХIара кхоачача Iаттагара 1650 килограмм шура яхха езаш я Марема шера. Цхьабакъда, цо дукхьад ийс бетта яьккхай 1470 килограмм шура.

Цхьабакъда, хала дете а ца аьлча халаш. Ферма дукхагIболча доаркхашa шоаш Iунал деча доахангара шура йакхара планаш заданеш кхоачашъяьь. Из бахьан долаш дIабахача ийс бетта еррига ферме юкъера лаьрхIача хIара кхоачача Iаттагара якха езар 1650 килограмм йолча 1266,5 килограмм шура мара яьккхаш. Цу бахьанах фермегара 195 тонн шура Даьхенга дIа ца кхоачаш йисай.

Хьалхалаттарий опыт Iомае гаьнa баха безам цу доаркхий, уж цар шоай ферме болаш ба. Уж ба царна залла цхьатаррча хьайбашка болх а беш царех дикка дукхагIа хьайбашкара шура йоакхаш хьабоагIа лакхе бийца Евлоева, Оздоева, Нальгиева. СССР-а Нохч-ГIалгIайчен автономии хьаь 50 шу дизара кийчо еча укх езача хана тIадилла гIулакх кхоачаш ца дулаш диса шийгара эсалех гучалар а кхераш еррига тоболаш оарцагIъякха айденнача хьинарца къахьегаш чакхалла еза хIара ферма болхло. ТIаккха шу чакхдалале, укх юкейсача хана шийн декхараш кхоачашдe ниш кхоачаргба ферма коллектива.

Б. ХАМИДОВ.

Революци хиннача тIехьагIа Арабски республике Египте аьхе миллион гарта фаддан (фаддан — 0,42 гектар) керда лаьтта карадерзадаьа. ГIомаргара хьадаьхача лаьтташ тIа керда боахамаш дехь. Цига пайда эц хIанзарча хамарча ноарача техникаш. Керда лаьттaш карадерзадоре советски специалистий шоаш советски хIанзарча хамарча техникаш пайда эц.

СУРТА ТIА: Советски комбайн СК-4 Ат-Тахрир яхача провинцe механизированни ферма кхай тIа я. Из дIанзарча хамара боахам Советски Союза новкъостало хьайбьй.

ТАСС фотохроника.

ЦАХАДДАШ ЙОАКХО Ю

Укх шера Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза кьелахьегамхоша хIара гектаре тIара 32 центнер кхаэ чудера.

— Ишта кагагIдаьнна шоана ишгтта лакха хьувкъам кхебе? — аьнна хеттар дича.

— Керттера дар фуд, хIаьнача шера гурахь йийна культураш дела аьхача хьаьнаь кийчдаьча лаьтта лакха кондици йола фу а тоелаш агротехнически дикагIа йолча дийнахка хIаьр да. Из бальш долаш шалал отталеьа тIа а кьана болашка чIогIагIьалар гурахь дIайийна культураш, — боах Кирова цIерагIча колхоза керттерча агронома И. Ф. Трееменос.

ТIадоагIача шера чуйоагIболча хьувкъама лаьрхIа 1964 гектар тIа хIа, 560 гектара тIа дуаа. 331 гектара тIа доакъара ялаташ эдаь кIа, 58 гектара тIа рожь, хьийола культураш дIае [illegible] а [illegible] укх гурахьа.

Дика кийчо яь колхоза болча дика вIаштIехьбаккхара. Гурахь юа культураш дIаера хьахьоастадаь лаьтта, дукха ха йоацаш гадуаргаш чуийна мукъаьнна 390 гектар йоацар, деррига а аьха, дIаюар дIае йиш йолаш кийча да. ШаI-ах сменах къахьегаш ба гурахь юча культураштех ийбра лаьтта оаха механизатораш. СменагIа 3,6 гектар аха дезаш ба уж, ХIаьта цар хIаране юкъара лаьрхIача 6—7 гектар оах. Цхьабарашта юкъера лаьрхIача 15—16 гектар лаьтта а ха карагIдоал. Уж ба йоакхо болча опыт йола тракториста И. Ерикоев, И. Горлов, М. Полхолоев. Шоашта новкъостал дара а вол а кхьбар юхе а ваьйкхе кхьайолча хана тхьо оахьет доакхх цар кхай тIа оахам деш. ХIаьта цу трактористий оадам дика а хул.

— Цхьа арабеннабен уж кхай тIа трактора тIехьа аьха лаьтта цамцадаккхара, ниийсдара, маккашк катоках йоацаш, — боах колхоза керттерча агронома.

Лакха кондици йолаш да Iа кхоадаь гурахь юча культурай фу а. Планагa хьежжа кийчдаьд ца боахаме. ХIаьта долкъбай лаьрхIа дIаюаргдолча рожа, кIинеш йолаш доалаe вож фу цхьоалагIча [illegible].

1964 гектара эзар гектара тIа [illegible] дуа «Кавказ», «Аврора» сортах дола хIа хIенийнна. [illegible] 30—40 процент [illegible] шера цу сортах дола кIа дIадувогIдола пайда. ХIаьта «Безостая» [illegible] сортах дола кIа 254 гектара тIа [illegible] хувцдий. Цу тайпара боахама кхашка лакха хьувкъам лу «Ажиор» сортах бола мукх укх шера эттаза дукхагIа бувогба хIадахача шерашa кийсдина.

Цу гIулакхаша кхы аьгьа а хьаьта хьадаьхах колхоза правлене специалистамех завт олсамдаккхара, юртбоахама культурай хьувкъам лакхбера йолча резервех бизза пайда эцара цахаддаш йоакхо вага.

М. ХАМАТХАНОВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

Укх шера 26 августа [illegible] «Сердало» газета тIа [illegible] тоалар «[illegible]?» аьнна корта а болаш заметка. Гора Назранерча Гвардейски урамагIерча № 2 болча цIагIара коммунальни кхоачамбоацараш дувцар цу тIа. Цу гIулакхах укх тайпара жоп тахa Назрана района коммунальни боахама директора [illegible].

«[illegible]?» аьнна корта а болаш «Сердало» газета тIа [illegible] заметка тIа [illegible] [illegible] [illegible].

Гора Назранерча Гвардейски урамагIера № 2 йола цIа укх шера IV кварталe капитальни ремонт яра титульни списка юкъедаьккхад. РСУ начальника [illegible] укх шера цу цIенна ремонт йоаергьа. [illegible] [illegible] гIулакх а IV [illegible] кхоачашдергда. ХIаьта [illegible] [illegible] [illegible].

«СЕРДАЛО»

ВАЙВЕННА „ХЬАКИМ“

ХЬАЛИЙЗАЙР СУНЖЕРЧА автотранспортни предприяте директора, зал ма йоккха, кабинет. Уккх чу бу шофераш, слесараш, «пир-накъан», КПСС райкома промышленни отдела заведующий ву. Белов карта а волуш бьккка ма. Шоай начальника хьалхь хьалобеш тоьхча гулбенна ма. Дуьхьала хьамехкаду цар шоашта къиллар, новкъадар.

Зуа аз: кьетІадеттача цу деший керчаша ма воага массаве ву коташ Іоьыкх Мирошниченко Анатолий Федоровеча, гІальян пашкаш каст-каста ка тт, кьамьал кхычеча дарзаде гІертам шидьа лелк.

ХІана директор корзагІвацна, фу баьнеаш да ча цу тІа хкорвир, хІана еиваннае из шай коллектива, нака ньалташка!.

ДОККХАЧА ЗХЬ-ЭЗДЕЛА, уйлай цІенала, барт тоабе хара, нийсхал лелаера бокьонца вола чІоагІа гаазач хала веза тахкавра кулгавс. Из де нис гуле мара шийна зьалкашка оттадь беккхонзане доктар ннанашдулургдаш цунна. Нана цІанака а йийзаш гІожал, командан цІегІа, шаш да лартІар.

Анатолий Федорович а шцар тІо да хоаи. Из а аланар цу кьамчарие юке залагІа йолча коллективе предприяте шиі айде, экономика чІоагІье, барт кхы а чІоагІбе, аьнна. Бакьда, из кхочашде мегзар цуна, кьоарлара аьлер.

ХІанз хала да из эггара кхьаьла мичахьа гІалаьнна ка. ХІаьта а цу гІулакха кІоачг-дукха дуттІадала кхьаргда вай.

ДУКХА ДІА-ЮХА лела везаш болх ба Анатолий Федоровичаш бар. «Чархаш тІара» боккхам а хилча, цу тІа шийна аьнна «Волга» а мичча сендукхье оагІортво из кабинете! Наьхье дукха пелавча сага нисса дальсса мича сІаьштІакьхь мичад. Цу гІулакхе гетавр ииннадий а хаш маршрутни автобусашта, таксашта дукьаьл а ухаш шофераш аьча «выручка» тІара напагІ наьде еолаелар директор. «Юхьпурт» эцьла дІакхара цІентакгара тумаш, шеллагІчунгара — пхи сом, кхолагІчунгара — цхь тумн пхи сом.

Депмар юкадьла директор «виццбелча» из цунна дагадохийтраш са оацар. ХІаьта а цхьан дийнахь пхьа вІааргІаккийттача автобуса шофер ГІарданов Хамарзе кхоадь хиинадар цунга из. Бакьда, акча а

балачерчанкар, хІаьта Хамарзас... рокаш, вокаш шай балхаш а вакар. Цо санна дектар хьадийкача таксиста Джамалдаев Асой пиннар дІа ца дийцина а Іелаш.

Чир лехамна балхан хордарагІа. Асой кхьайе уткасна кхы пайдане йоццаш дІайоайир. Болх бе машина йоццаш вецар из. «Сагота ма хьа, эггара хьалха укх кора хьалхуьнана цІенача «таксе» да хьа кургаш»,— аьлер цунга директора. Из а аьнна, мастерон бе аллар Асойна АТП гонахьа инрамшнай карт а. ЧІоагІа кхьаьнийтар ца из карт еш.

Юкхера а кхаьчар Асос дукхе самийса керда «Волга». Бакьда, цунга кхачанзар из. Цу тІа лайра Мирошниченко дІа-кха кхуйла дума ха йоццаш цу предприятие болх бе вена шофер Агарков. ХІаьта цхьаьанна гІалат ца доалийташ еш шера АТП болх бахь Джамалдаев вецар.

Цул тІехьагІа мала лоарвІоверггаа директорага «юхалург» денна еча хьадеза!

Из «юхалург» ийзар ца мовзаьча а директора хІаьнаг кьатІаьукхи-м кхы а дукха тамилгаш да. Тоаш аьшк дІайдарейна дІашнадаьна бакьан а даьнкха цхьан шофера пхи тумех «Волга» подраменнаш еккар...

Директора ма йай яр екош йой а хац, машина запасной оетхалекхьйаьца вбазар ма укказа. Цхьа коллективе вел а ехе хьайзар автобуса тІа болх бу Харуев Абу-Саладера из йикка хамадар.

— Хьаьда акча, аз аьк хьона,— аьлар керттерча инженера Улищенко Виктора Яковлевича.

— «Минара мьаргье Іа? — аьйкар шоферага.

— «Цунца хьа гІулакх даца,— аьнна коленевал а агьаш вара из-жанар.

ЦаІ шоллагІча кхьайлеваца пезар де укхезе тІехьках вета. Дукха ца йоацаш балха вена директор лелалу хьона шофер Саша а воалаш лай цу гІулакхага. Дукха лападар тко ца ше силадера йиза цІенна аккумулятор мичахьа а гье це оалаш. Юхера а Сашай цІагІара норейир из...

КЪАЬГА ГУШ БА директора цхьаьберешкахь бу озабезам. АТП коллектива ма дакъа дешца. Ше хкар дергдола «нех шийна гонахье гулбеаб. Цар фунагІа дой а могийт.

Машина дефицитни веталлаш «ва да оагІоракьа» укх укхаза, дукха макинашнан ю. Масала, № 98 — 33 йолча автобуса тІа болх беча шоферашта Дукаевнен Маньшевнен укх шера 21 февраля складера поршеш, винадьшеш дІеаннай аьнна кздаьд лимитни карта тІа. Бакьда, царна цоя хоаш кІама дац. Царна кхалкара кулгаш а кздаь кхычахье хийттай укх оетхалаш. Иштта кхычча шоферашта хьалхара кулгаш а кздош складера дІайнхьей шестеренкай блок, кхыйола дукхка хІамаш. Мича бахаб ца хоаш байна дІабаьннаб «Волга» двигатель а. Дукха да укхаза цу тайпара масалаш.

Уж эррига макинацеш хоаш дала а ца хоаш дала а склада заведующега З. М. Белоусовайга гІолла чакхъоал. Цунна бе дац оетхал дІанийцай аьнна кулг куздаь хилча, кхаш цун бехк ца кхийта гІерташ вар директор. Шофера балхах хІама хац Зинаидо Михайловнайна. Бакьда, техосмотр аьй аьнна шийна директора конагІа премии дуча хана-м аланзар Зинанда Михайловнас машина кхе сенах кІаваргІьеллайн, радиатор мичахьа йоалл хац шайна, аьнна.

Цудухьа тамаш а йоагІаш дацар директора ко дар кхиар кхораш, цун оагІув хьеллаца гІерташ Зинаида Михайловнас юкь-юкье чутийса дешаш. «Кулго кулг дуйлаш, боат эрсий кица...

Эксплуатаце начальник Тищенко а Мирошниченкогакха ва Тамаш а ца: из хиннавеца ма хІанз вагІача кІаьдача гІанде тІа вагІаргвацар Тищенко. Электрик вар из цу АТП. 800 сом доккха «Темборь» яка радиоапаратура «йоайир» ца. Из гІулаки тапна еича милице цо болх беш хинача помещенечура кьорамь чукинна ьссача шушай кьикаш арехьтар. Шай тайпара малара склад ма кхиннай ца цай.

Цхьарчоа чура са дІадахатр Тищенкой: хІана хьорцар-кх ца ворда, меттадер цунна. Цу хана Мирошниченко «низ боле» кулг варцагІ а даьнна Іочуводдачер кхьан а аьнкас. эксплуатацие начальнигалла ваийтар из. Радиоаппаратура хІана а мичай хоаш ца, хІаьта Тищенко службени

вэсане тІа йолла урагІоддаш латт...

Директора пурамйца шай машинтар ду Тищенкос. Иэль чакзбоалаш мича вахав ца хоаш вайна кхо ди даьнйтар цо. Цун адрес хоаш саг вацар. ХІаьта а Каспийски форда тІа чкьарий да вака цІавсагІача хана кхайллоала магавзар цун наьха бІаргаш. «Районе гІолла лийнинаа аьнна из дІазхва вицеанача цхьан диспетчера кхаьна журнал дІаночкьа а даь кердадар доладир.

ДАЬДАЛА машинаш кулгалоша шоай гІулакхашта хозкйга-м Іа хха дукха тамашьаш гІулаке а дац укхаза. Цига гхо хиннача даноша цІаьхьчар техника кхерамзлон инженер ноа. Чесновицкий а. Цо пхи бІаь километр гаргга инкь баьига хьакьокзар счетчика. Журнала тІа дачча йоашоно гучакьйтар из факт. Ца хоаш, долнче тайпара дІазадаьд цу тІа: Чесновицкий машинаца 26 августа гаражера арабаьннав, хІаьта 29 августе юха чу а ваиа «Лийна» моттиг язьваьча-м гІалат доьннадац из машинаш а Іема кулг: райони гІолла аьнна хздаьд.

Хетт аз цу инженерага!

— Мичахьа хилар хьо цу деношка?

«Грозне а хиннав, колхозашка а дІалийнае».

Шиа сий айдергдола гІулакташ дац директора цу предприяте лададераш. «Шучал-мохчала а юкье лаькхад ца укхаза хийца. Каст-каста тел цо шай сесага кхоаччара гаргалча сага Луноза керда кьаза машинаш. Дукхаха шерашка керда машинаш ца луш кьабоагІача йоккха опыт йолча дакача шоферашта дилла моттиг йоцаш халакет из.

Организта гуча а аьнна шай «тоабак» вола саг а тиьшна кІалеевал директора.

Автоинспекце бокьенаш дІаьлзача а, таксеш тІа, автобусаш тІа зувшаеш дукха лелашир цо Лилипин, КПСС райкома, райисполкома из хьаевчв а дека цо воалаш.

Шай цхьа низ боле «аьлая» веча дІакхача Анатолий Федорович. Хай-хьогІ! цунна ше кІоаргача мукІалегІа мел масса чуводаш латт! Бакьда, шок аьнна, дахна аьнна «дирст» юкозаш-м вац. Укх шера февралль бетта цун деш дуцаш КПСС райкома бюро кхиар. Цига шай гІулакташ талхаргхиларах дег дилла вар Анатолий Федорович. ХІаьта а бюрос из тоабйлаб дергдешаш учетни карточка тІа дІа а язьеш партийни выговор а ма антар. Анатолий Федоровича леладеча гІулакхашка а цо цига оттальча «поралкешие» а КПСС Сунжайски райкома цІаьнга а кьаьна дагг йолчоа тара да. Из бакьахье а бурда.

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкорр.

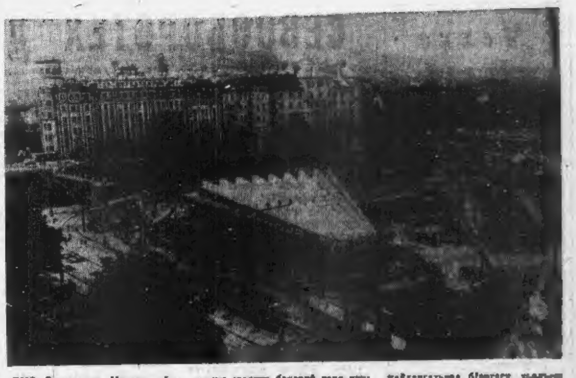

ВНР. Будапеште Москва цІерагІча майдан тІа метрополитена станци хьаьлхь йоаьаш латт. Венгерски столице бахаяй торо хурги цу чакхдоалаш аьттув болча цу транспортах пайда эца.

Сурта тІа: Москва цІерагІча майдангахьара бІаргагу хьаьвеш йола метрополитена кердача станце здани.

МТИ—ТАСС сурт.

ВЫСТАВКЕ ХИННАЧУЛ ТІЕХЬАГІА

Республиканска изобразительни искусствай музее хьийийлай дІа хезача советски скульптора, СССР халкъа художника, СССР художествай академе члена, СССР Паччахьалкхен преме лауреата В. Б. Пинчука выставка. Цун цІи хезай керттера моттиг дІалоацаш «Лениниана» а, бьччен Советски паччахьалкхе хьатьри волча Владимир Ильич Ленина дегІа дукха памятникаш а долаш ше хьадеча скульптурни портреташца.

В. Б. Пинчука вэь а хьегаш В. И. Ленина дукха памятникаш дегІад Красноярске, Оренбурге, Казане, Ленинграде, кхыча гораашка.

Цхьабакьда, цун эррига творчески говзал тІаахийта хаа да Московски Кремлерча парке В. И. Ленина дегІа памятник.

Ильича юхь кІоаргга уйлаш ма, боарам боацаш чІоагІа Іимерза, сага дега йІовхал хилар хьаьхоххаш я. Бокьъал хоза хьадаьча доккхача хьажо хьахьоах тІех вокха хьаьнаьд хІама дог уйла, гІулакх. А. М. Горьке дувц Ильича белгалагІа йолча оагІох цхьан [illegible] болхлочо аьнно:

«Доккхал доацаш. Вехьдар санна цІена». Сийлахь - воккхачь баьча образ хьагойтача хана скульпторо чулехкараш уж дешаьза. Статуяна совнагІа цхьакхза хІама дац, долла хІама ше доагІдоагІача тайпара дІанийсдена, куйал йоацаш да. Скульптора хьаьекхай, сийлахь - воккхача французски скульптора О. Родена йкхача тайпара, «соь мелдола хІама хьаккха дІадаьккха» баьча дега цхьалхал. В. Б. Пинчука творчества белгалагІа йола оагІув а В. И. Ленина дегІаьча памятникаша баьча образа керда йоахеш да хилар: цхьан памятнико хьагойт Ленин - трибун, воккх — сийлахь воккха уйланхо, кхоалагІчо — Іам чІоагІа болаш, уйлах бІубенна вола баьчча.

Сурт дулаш волчун дега уйлаш, психология хьагойтарга диллача Іаламатe чІоагІа теркам тІоязаш я М. И. Калинина бюст. Цу сибатаца В. П. Пинчука хьахьокхад эррига союзан староста белаше а хьаькъале а бІаракьажар, Іимерзал, сийлахь низь паччахьа накбатешка, семьякашка, эталешка гІолла чакх а вуалаш хьаьнача большевика революционни уйла.

Кьинеттех болхлочуи В. В. Яковлева скульптурни портрета а В. В. Пинчука хайнад кердача тайпарча болхлочуи, «шиа сийлахь - воккхача Даьхен даьйкерттера белгалонаш — хьинар айдения, лаьрхІачох бІубеева хилар — хьахьоккхаа ийсса пук професси малагІа я дувцаш дола сибат хаха а.

Теркам тІоэаш я «Ленинград» скульптурни модель. Бравби кубилла вьде хІамы юкхеш, фоарти тІа юдкерча тІатулаш гиша кортали долаш ижкаш юкхаш боллача йоккха саг ... нийсвача мовстагІвод, хьаькъукье боллаш шод а болаш, дукхьал тІайда. ДІатІадийрзача пук ... дегІо «ГІа хьатІабеккхал» ихоа сенна хеталу. Доьханах доккхача довзаш доьча вале тІо сенна «Вирса шод беллар охьа хьаьхельо». Шо ма нора 1942 шерара Нилоина кр-кх!

Теркал ца ош тІехволлалургаш сийлахь - воккхача эрсий писатель Н. В. Гоголь догІа даькІача памятника проектана. Цун бюста теркам тІаоэ боарам боцаш кІоагІа уйлангахье дихача, цун юкьа тІерча кІаьлате сибато. КъайлагІерча йоккхача гІайгІах дикхв да шай бІаракьажарца гьыца бІаргтоха, хуххаьнча Даьхен кхолненга кхача гІерташ санна хеталча Россе сийлахь - воккхача писателе бІаргаш.

В. Б. Пинчука, Сийлахь боккхача Дай-махка тІех тІа ЦІеча Эскара мутІарашка волча хана, плакатни графически портретийн бІарчча серн хьит. Царах белхаш ла цук выставке хьоккха оттадаь: йоккхача говзалцен психологически масса оагІув чулоацаш хьадаь «Автопортрет», «Партизан», «Партизанка».

Белгала, академика, СССР халкъа художника В. Б. Пинчука выставка йоккха событи я шай ах бІаь шу дизара юбилейна кхачадоаьча Нохч - ГІалгІайчен культурни вахаве.

ГІо цу выставка, йахдача ха ма шун дегашка юхохья ка, Деза новкъостий!

В. ВАЙНШТЕЙН.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

БУРУВДЕТТАРИЙ ТОЛАМ

СССР-н Нохч - ГІалгІайчен автономен 50 шу дизара сийленца накъбабазара хьинар айдаь къахьет укх денешка бурувдеттара балхий Карабулакски управление бурувдеттараша. Дя тІехь дикагІа толамаш доахаш хьабоагІа уж.

Кьаьстта дика къахьегама толамаш долх укх денешка Сослан Хохоеви Валентин Буиаеви керте латтача № № 77, 79 йолча бурувдеттарий бригадай нехадаьтта тохкараша. Цу шини бригада коллектива хІана Заманкульски майдан тІа бурувтохаш, лаьтта лакхерча моломк тІоахашта екважинашта проводка еш я. Шинна бригада бурувдеттараш шоай гІулакх дика довза говзанчаш ба. Из хьахьокх цар доахача хьахьегама толамаша.

Валентин Бунаев керте латтача бригадо укх шера ийс бетта план 1710 метр йолча графиках дукха хьалха я йоллаш 1814 метр лоамаш тІоахашта буруь тохад. Уж балхаш чакхдоахача пачхьалкхен 90 эзар сом кходаьд.

Иштта дика толамаш доахаш къахьег Хохоев Сослан керта латтача бурувдеттарий бригадо а. Бурувтохара план 112 процент кхоачашдьй бригада коллективо. Укх бетта иттагІча дийнахь цхьа эзар ах эзар гаргга метр буруь тохадар цар. Графиках лаьрхІачул дукха кІоаргагІа хул из.

Социалистически дзье хьалхе лелаю коммунистически къахьегама ударникаша, бурувдеттара сменин мастераша поп. Тахрова, лаборанта Горбунова, бурувдеттара гІаьча Полухина, иштта кхыбараша.

С. БЕРДОВ.

Доазол дехьара

ЕРРИГАЧА ФРОНТАШКА ЭШАР

ЕРРИГАЧА Къулбехьен Вьетнаме — Кьилбаседехьарча, Центральни, Къулба-Малхбузен фронташка лара тІемаш латт укх денешка. БІаьстан юкье, Къулбехьен Вьетнам Халкъа Кортамукъален гергалдарча низаш (НВСО) шерра наступлени йоллаярах хьийнишай уж кхо фронт.

Кортамукъален низаша юкхьенна лепз, кертерча цхьа оагІорахьа тІом а беш, тІом тІабербе беза лостамаш ийса кьеста а деш, марионеточни бІуна масеих толашагІа доли доакьош дохадаьд. Из бахьан болаш марионеточни эскара соонга резерваш оарцагІьяхаза, американски тактически авиаце бІаьш самолеташ, кхи тІа а «В-52» яхача стратегически бомбардировщикий эскадрильяш, США 7-ча флота итташ тІема кемаш сихха Къулбехьен Вьетнаме тІаоаиза яьккац американо - сайгонски командовани.

Укх аххкена ларо тІемаш лаьттад а Кьилбаседехьарча, а Центральнан, а Къулба-Малхбузехьарча фронташка. Американо - сайгонски командовани кхьастув чІоагІа кхийрво Куангчи якача провинцера хьал дар.

Американски авиаци кьнанцен гІо дьь доллашехьа я. Ассошиэйтед Пресс агентства беча хоамагІа, къулбехьен - вьетнамски бІуна «цига шин бетта кхьха санна зенаш хиннад». Цу хана царна новкъостала тІаззай тІема низа чІоагІагІа йолча сайгонски соединенеех цаІ — форда гІашлой дивизи. ТІом мел лхоа хиннаб кхакхьокх Кортамукъален шпайоазон агентства йоллаьча цифраша. Алхха 7 сентябрера 11 сентябре кхаччалца йолча юкьагІа город Куангчи районе 10 эзар тоян гаргга бомбаш чутехай американски авиаце, хІаьта форда йисте гІолла лелача кемаша 30 эзар гаргга йоккхача топа пхо чутехаб цунна. ВІашка кхохкабенна лара тІом баьччув тІехьагІа форде гІашлой вІаштІехьдаьннад городера йохаль моттигаш дІалуаш. Цхьабакьда, цу наступлене стратегически лаьрхІар — Кортамукъален низий группировка йохаелгех Кьилбаседехьарч фронт дІахьовлкагех — вІаштІехьхьинадац. Марионеточний кертера низаш город Куангчена юкхе беча тІемаша дІетІа а ззя, патриотически низаша доаллахарча шин провинце чІоагІа тІом болабьь городаш Хюэ Дананга хьенхера ххраш тІа а босабеш. Из бахьан долаш ше дергдаз фуд ца хоача ньнай сайгонски командовани: Куангчи провинце латтача тІемо хьалхагІа а санна марионеточни низех тоьаа доккха дакъа дІалаьца лоаттаду, мел але а йоккхай подкреплен Тхьатхкенан Куангнамин тІаоза йиш ца а хулийташ. Цу юкьа цу провинцешка тІом беш йолча НВСО подразделенеш мовстагІчун чІоагІалонаш йохаеш хІамаш етт. Хюэнен Дананган герга а ухаш. Массеха моттиге гІолла хоадаьй № 1 йола стратегически шоссе.

Американо - сайгонски командовани, шоай бІуна хинна зенаш безам боацаш хьа а къайкадеш, мукІарал дакэа яьккадь укх тІехьарча бетташка Кьилбаседехьарча фронте марионеточни эскара хинна зенаш доккхий хилар. Малхбулехьарча агентствашца деча хоамегІа, уж ба 30 эзар согІа боабьа чолшаш аьа ках, йохаьь бІаьш танкаш, йоккхий топаш, вертолеташ. ТІом латтача тІера чуийтай итташ американски истребителей - бомбардировщикаш, вожаш — ракеташ миномета чуетташ базнина латтача йохаьй.

Укх тІехьарча хана патриотически низаша атакаш чІоагІагІа я Центральни фронте а. ТІом дІанэ ловмап районашкара Іоъара а баьнна, дукхагІча дакье форда йистерча уездашкахьа йолабеннаб. Провинциальни центрашта геттара гаьга а ухаш моастагІчоа наступлени еш я НВСО подразделенеш.

КЪУЛБА - Малхбузехьарча фронте дІахо а тІом латт ах шу гаргга ха хьалхагІа дена говь юкьеерзаьча города Анлока гонахаьа. Гобаь юкьеберзабаьча марионеточни бІуна новкьостал де тІахкача гІерташ сайгонски бІун цхьайолча колоннаша лелацехнох хІама хилац. Город сайгонаца ювзайолийташ бола кертера никь хьалхагІа а санна патриотий кара ба. Укх тІехьарча кІирашка тІом тІа-тІа дукхагІа Сайгона гаргабодаш латт. Дукха ха йоацаш НВСО танкови подразделенеша атака яьй кьилбаседен оагІонгахьа Сайгона массеха иттеш километраш мара гаьна йоацаш уллача города Тьенфуока районерча марионеточни бІун позицешта, хІаьта цул хьалхагІа чІоагІа ракеташ йоккхий топаша чуйийттар моастагІчун чІоагІалонашта.

Керттерча цхьа фронтаа совгІа хІа-тІа боккхагІча лоархІаме хулаш йоагІа йккьагІа фронт — партизански кьовсина фронт. Марионеточни бІун керттера низаш Кортамукъален низий подразделенеша дела тІемаша дІалийца лоаттадеш хилярах пайда а эцаш, партизаний отрядаша дега а доацаш хІамаш етт сайгонски марионеточни юрташкьарча чІоагІалонашта.

Дукха ха йоацаш Ратьзя яхача провинце —Вьетнама къулбехьенн партизанаша йохаьй моастагІчун кхо рота. Зацинь яхача провинце — Сайгона кьилбаседенгахьа, байсанна кІийле а ль доаь дехьа цар НВСО подразделенеша тІом беш болча марионеточни бІуна новкьостала йодача броветранспортерий колоннана. Из доалеш хІалак а ьй, йоха а ьй цхьа ткъайх бронетранспортер.

Американо - сайгонски командованина хІанз а тІехьа метта я ма могаш хьуна къулбехьенвьетнамски патриоташа Сайгона лалла улача Бьенхоа яхача авиабазина доа дарах. Уккхаза хІалакьаь дІаьанкхай а йохаьай США-на ена 70 вертолет. Командоване аьча мукІаралагІа, тІом мел латтача хана авиацена цкъа хулаш хиннача зенех эггара доккхагІа доле да из.

Инициатива бІубенна шоай бе йоаллаю Кортамукъален Халкъа гергашарча низаша. Цунах лаьца гІайгІане даха хьедора «Нью-Йорк таймс» яхача газето: «Е «вьетнамизаце» я, е фегара американски низи менаши тІалахкаво а Сайгона пайдана йолча оагІорахьа хийцац тІом тІара низий соотношени, хІаьта, нагахьа санна американски самолеташ пилоташа хиннабецаре Вьетконга (США иштта оал Кортамукъален низех) бІаьстан юкьера наступлени Тхиеу режимана ивкаьт хила мегаш яр».

Вашингтона дикалар дергдолаш дац вьетнамски проблема тІенача кьовстае НертаІча. Алхха иаІ мара боаца ийсса никь ба из кьоастаяра — берриг американски бІу араболкхилгва шай мехка кхел шийга кьоастайта вьетнамски халкъа бокьо хулгеш. Цу тайпарча политически наькъаца вьетнамски проблема кьоастаяра тешаме лард ду Къулбехьен Вьетнама Республика Хинна йолча революционни правительства тІехьарча предложенешка.

В. ВАСИЛЬЕВ.
(АПН).

СССР—Малайзи: дика перспективаш

Советски правительства вийла вена дукха ха йоацаш официальни визитана вай мехка хилав Малайзе премьер-министр Абдул Разак. Советско - малайзийски доттагІала бувзамаш дІахо кІоаргдениясчин шердеиначи хана хилар йоккхача малазийски хьеша ваьит. Экономически, культурни, Іилман даькье беркате бувзамаш лелладара юхь дІайолайн 1967 шера вай мехкашта юкьа оттадаьча дипломатически гІулакхаша. Шин мехка халкъашта юкье контакташ айхагІа хинийтара аьттув боаккхаш я дукха ха йоацаш яьйнь, Советски Союзен Малайзен халкъашта юкьера доттагІал дІахо дегІакхувларе, хагарвдеаш кхетадера, цхьана гІулакхаш леладара новкъостал де лаьрхІа йола «СССР — Малайзи» яха доттагІала общество.

Советски цада къоабалдеш кхетадеш да малазийски халкъ экономически кхычарех тайша лоаттадеча бож - моарзагІана юкьера хьадала, мехка индустриализаци е, из бІаьхий мохк аьь бІаь шера къахтан боацаш бувш йьллача колониализмах юхейиса во тІехьале дІаяккха гІерташ хилар. Ира голаш етташ болгча экономически дегІахара новкъа гІолла Малайзи ше дІадоладаьр кхоачашде лаьрхІаш тІагІерттар йоаш хиларо хІанзле а шай берват тел. Цхьабакьда, тІхан Малайзе кхетадуь, каучук оловоц — экспортах хьатІадоагІа ийсса ах хІана дац аьшца дола ахча талаш йола традиционни продукташ ехараз кхоачамбаь Іе йиш йоагІаш. Дунеи рьнехера цу продуктай мехаш цхьа бахьан а юхадьиначул тІехьагІа, из ше ма дарра Іатъ мехка экономикана, эзараш а эаваш а болча малазийци бахара боарама. Цудухьа 1971—1975 шш. дегІахара оттадьча шоллагІча пхе шера плана тІа лаьрхІад юхатоабахама модерницаци е, мехка экономически структурера диспропорцеш дІаяккхар дукха бедал чакхйоаха промышленность дІахо дегІайоалае. Малайзе доззит долча «Индустриальни дегІаахара керда стратеги» яхача брошюра тІа премьер-министра Абдул Разака язду: «...Мехка индустриализаци е гІертавгІа правительство. хІаьта, нагахьа санна лацихаа ца доала дакъа лоацаргда промышленни предприятеш хьалъеча». Малайзи санна болча мехка экономика догІайоаллача дукха дакьа лоацц лоаьолI дехьа массе оагІорахьа экономически бувзамаш леладе гІертаво. СССР-цен кхача социалистически мехкашцен Малайзе торгови гІулакхаш леладара политика тешал ду, шай эрахьара торгови бувзамаш цу мехкашца дегІа а кхувлаш Малайзега дунен халкъашта юкьерча монополеша беча низо толаме дукхьала латта, йоккхача социалистически рынках шера кийца эш, эІаш гІойле йолча оагІорахьа шайна эшшаш дола товарани оборудовани ийе йиш хилара.

Экономически шай кукъагІа хулга Іалашдара тІаберзабаь никъ Малайзе правительства толаме цхьана тоабу шай лоІамева эрахьара политика делае безам хиларца. Цо цкъа санна дуккхазза а хьаккхйкадаьа гаргарча Малхбоалехера кхоэллыски агрессеи ше бехк ец хилар, премьер-министра Абдул Разак цкъа эьнна Іийнавак Вьетнамерча событешта шай мохк чІоагІа сагот деш хилар. Цо белгалдаьхад, малазийски правительство чарамаьра юкье гІертлагь доаьш вьетнамски халкъага шай кхел шийга кьестайта аунна бокьо Іалашгьдергйолаш переговорам ара наькъана дом дешара кьоастадараш тІехьа латташ хилар. Малазийски кулгалдеча гІулакхаш тІарча цаза чІоагІа рьала хетна гІайлас Азе коллективни кхерамзлон система хьайра еши советски предложенеш.

Доллача хІанзо хьаьехх, малазийски правительствана кеяте латтеча эггара хьалхе Советски Союзе енача официальни визито вай халкъашта юкьера доттагІал дІахо дегІаддуваларан дІа-юха атонар кхетадараш, машара а прогресса а гІулакха новкъостал дергвьар.

В. ОРЛИК,
(АПН).

<Гост продуктов ... шелтан ...>

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 октябрь.

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Керадаьрха. 9.40 — Дешаранче, [illegible] турнир. 10.[illegible] — Юхьера балхаш снидения ха. 10.40 — Воссола телевидени. «Паччахь ...» яха художественни фильм. 11.[illegible] — Телевизиони документальни фильмий программа. 16.40 — Передачай программа. 16.44 — Эрсий мотт. 17.30 — Передачай программа. 17.30 — Киножурнал. 17.45 — Нохч - ГІалгІайчу гІалаь. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.10 — Марксизм-ленинизм университет. «... сийлахь ... интернационализм а патриотизм а ...». 18.40 — Нохч-гІалгІай фольклорерча кхалсага ... (нохчий меттала). 18.55 — Берашта доле мультфильм. 19.19 — Дунен халкъашта юкьера обозрени. 19.30 — Социализма дуне. 19.55 — «НаІарта латта саге» яха телевизиони художественни фильм. 4-гІа сери. 21.00 — «Хо». Информационни программа. 21.30 — Воссола телевидени. Илли доал СССР-а халкъа артиста Юрий Гуляев. 22.00 — Баскетболах йола Европа чемпионат. Кхалнах. Югославе — Советски Союз. Болгарера передача.

Интервидени — передачареш. Передачай программа.

18 октябрь.

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Керадаьрха. 9.40 — Дешаранче. Пионерски ... 10.15 — Юхьера балхаш снидения ха. 10.35 — «Оршил да кхачалца дехарга вай» яха художественни фильм. 15.05 — «Шахматни школа. Шахматистий - разряднийки класс». 17.10 — Телевизиони документальни фильмий программа. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Фольклори. Литературни йола дешара передача. 17.00 — Передачай программа. 17.05 — Киножурнал. 17.15 — Искусство а культуре а «моастагІ» да (нохчий меттала). 17.30 — «Ташкент-72» — Азиер кхьна культурни яхи дуне халкъашта юкьера симпозиум. 18.00 — «УчагІцеса» (гІалгІай меттала). 18.30 — Нохч - гІалгІайчу гІалаь. Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 18.55 — Хоамаш, реклама. 19.00 — Юхагаркьаца союз. Таджикски ССР. 21.00 — «Хо». Информационни программа. 21.30 — Воссола телевидени. СССР-а халкъа артиста Гиатина дІаоал эрсий романсаш. 22.00 — Спортивни программа. 23.45 — Керадаьрха. Передачай программа.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллен Грозне хувцалуш моргаш а йолаш, юкь-юкье догІа а делхаш, бе-беча оагІорахьара мух а хьекхаш ха цхьа а фегара температура республике гІолла 11—16, Грозне 13—15 градус йІовхал йолаш хила а тарлу. Кхоана ломмен хувцалуш мойхаш а йолаш, юкь-юкье догІа а делхаш малхбузехьара боаргагІа мух а хьекхаш хе хилла фегара температура буйсанна 7—12, деношка 12—17 градус йІовхал йолаш хилаа тарлу.

Метеостанци.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДІАДОЛАДЕННАД 1973 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бувзам ерригача отделенешка а промышленноста транспорта, гІишлошъеча, предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждениешкарча, общественни организацешкарча ... дуржадеча общественни уполномоченнеш а гІолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: цхьан шера — 3 сом 12 кепек, 6 баттa — 1 сом 56 кепек.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ 1973 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХИННАХЬА ЯЗЛЕ!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-50; редактора зам. — 3-30-11; белхалхоча секретара — 3-34-39; партийни ... культурал. отделий — 3-61-40; промышленноста отдела — 3-42-59; юрта бахама отдела — 3-42-20; кехатай отдела а бухгалтера — 2-00-71.

«Грозненский рабочий» издательства типография. Революции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-50; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-39; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-40; отдела промышленности — 3-42-59; отдела сельского хозяйства — 3-42-20; отдела писем и бухгалтерии — 2-00-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

С00079. Заказ № 5570.